

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

**«ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ
“SMALL TALK”
У АНГЛОМОВНОМУ КОМУНІКАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ»**

Виконала: студентка II курсу

групи ФЛ-23-1зм

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041

Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Скряга Анастасія Володимирівна

Керівник к.ф.н., доц. Бірюкова Д.В.

Рецензент к.ф.н., доц. Волкова М.Ю.

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис)

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин

Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Скрязі Анастасії Володимирівні

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Лінгвостилістичні та лінгвокультурні особливості «SMALL TALK» у англійськомовному комунікаційному дискурсі»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.ф.н., доцент Бірюкова Діана Валеріївна,

затверджені наказом УМСФ від « ____ » _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): з'ясувати значення поняття "small talk" у лінгвістичних дослідженнях, його загальні характеристики та особливості; визначити та проаналізувати поняття комунікаційного дискурсу, його структуру та типологію в контексті англійськомовних культур; дослідити культурно зумовлені особливості "small talk" у межах англійськомовного комунікаційного дискурсу; виявити лінгвостилістичні особливості "small talk" як складової комунікаційного дискурсу; визначити лінгвостилістичну та лінгвокультурну специфіку small talk на базі ілюстративного матеріалу.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) розглянути особливості

"small talk" як складової англомовного комунікаційного дискурсу; 3) ознайомитись із ілюстративними матеріалами: роман Дж. Барнса "The Sense of an Ending" (2011), фільм "The King's Speech" (2010) та серіал "Fleabag" (2016-2019); 4) визначити лінгвостилістичні та лінгвокультурні характеристики "small talk" в англомовному комунікаційному дискурсі.

Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	09.09.2024	09.09.2024
Розділ 1	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	01.10.2024	01.10.2024
Розділ 2	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	04.11.2024	04.11.2024
Висновки	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	02.12.2024	02.12.2024

6. Дата видачі завдання 09.09.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2024	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2024	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2025	виконано
8.	Захист	січень 2025	виконано

Магістрант

(підпис)

А. В. Скрыга

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Д. В. Бірюкова

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 67 стор., 78 джерел.

Об’єкт дослідження: феномен «SMALL TALK» в англomовному комунікаційному дискурсі, представлений на матеріалі роману Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*” (2011), фільму “*The King’s Speech*” (2010) та серіалу “*Fleabag*” (2016-2019).

Мета роботи: визначення лінгвостилістичних та лінгвокультурних характеристик «SMALL TALK» в англomовному комунікаційному дискурсі (роман Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*” (2011), фільм “*The King’s Speech*” (2010) та серіал “*Fleabag*” (2016-2019)), а також виявлення його ролі у формуванні соціальних відносин, підтримці комунікативної гармонії та відображенні культурних та етикетних норм.

Теоретико-методологічні засади: роботи з теорії функціонування феномену «дискурс» (Г. Заньковська, Н. Єсипенко, М. Полюжин, О. Тумак, О. Олійник, А. Приходько, К. Хачатурян, Т. Єщенко, К. Бондаренко, А. Загнітко, О. Селіванової, Л. Верба, І. Голубовська, О. Гармаш Д. Кристал, М. Халідей, З. Гаріс, Е. Партрідж, Дж. Річардсон, Я. Бломмарт, Р. Спіерс, С. Таггерт, Г. Менкен, В. Балабін та ін); розвідки, в яких висвітлюються особливості «SMALL TALK» (Т. Vickmore, Ch. Cheepen, K. Chilton, J. Coupland, J. Cussell, P. Drew, J. Holmes, M. McCarthy, M. Saviile-Troike, K.P. Schneider, K. Tracy, І. Базарова, М. Жовнір, Ю. Матюхіна, Г. Поваляєва, В. Самохіна та ін.).

Отримані результати: окреслені теоретичні аспекти функціонування «SMALL TALK» в англomовному комунікативному дискурсі; виділені лінгвостилістичні маркери й засоби реалізації «SMALL TALK» в англomовному комунікативному дискурсі; виділені культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» в англomовному комунікативному дискурсі; визначені лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» у романі Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*”; досліджена соціокультурна специфіка

феномену «SMALL TALK» на матеріалі фільму “*The King’s Speech*”; визначена лінгвостилістична специфіка вираження культури «SMALL TALK» у серіалі “*Fleabag*”; проведений власний порівняльний аналіз вираження «SMALL TALK» у цих роботах.

Ключові слова: *дискурс, комунікаційний дискурс, англомовний дискурс, small talk, комунікація, лінгвостилістичні маркери, соціокультурна специфіка.*

SUMMARY

This study investigates the phenomenon of “SMALL TALK” in English communicative discourse, analyzing its representation in Julian Barnes' novel “The Sense of an Ending” (2011), the film “The King’s Speech” (2010), and the TV series “Fleabag” (2016–2019).

The research focuses on “SMALL TALK” as a linguistic and cultural phenomenon within English-language communicative discourse.

The study aims to identify the linguostylistic and linguocultural features of small talk in selected works, examining its role in fostering social connections, sustaining communicative harmony, and reflecting cultural and etiquette norms.

The etymology and definition of small talk are clarified, providing a comprehensive theoretical foundation. Typological features and defining characteristics of small talk are analyzed. The nature of the communicative discourse within which small talk operates is explored. Linguostylistic and linguocultural features of small talk at the phatic level of English-speaking interactions are examined and described. Linguostylistic markers and mechanisms of small talk in English communicative discourse are identified.

The findings offer valuable insights into the interplay of language, culture, and communication in English-language media. This research enhances the understanding of “SMALL TALK” as a significant element of interpersonal communication, emphasizing its cultural and social functions in diverse contexts.

Key-words: *discourse, communicative discourse, English-language discourse, small talk, communication, linguostylistic markers, sociocultural specificity.*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ «SMALL TALK» ЯК АНГЛОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ЖАНРУ	8
1.1. Визначення поняття «SMALL TALK»у сучасній лінгвістичній науці.....	8
1.2. Комунікаційний дискурс у контексті англомовних культур: теоретичний огляд.....	14
1. 3. Лінгвокультурний та лінгвостилістичний феномен фатичного спілкування	24
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ «SMALL TALK» В АНГЛОМОВНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ДИСКУРСІ	27
2. 1. Лінгвостилістичні маркери й засоби реалізації «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі	27
2.2. Культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі	31
2.3 Лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» у романі Джуліана Барнса “ <i>The Sense of an Ending</i> ”	35
2. 4. Фільм “ <i>The King’s Speech</i> ”: соціокультурна специфіка феномену «SMALL TALK».....	39
2.5. Серіал “ <i>Fleabag</i> ”: лінгвостилістична специфіка вираження культури «SMALL TALK».....	42
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

ВСТУП

Дослідження дискурсу здійснюються в рамках різних парадигм сучасної лінгвістики, що дозволяє розширити та експлікувати це поняття, окреслити його функції та структуру. Особливої уваги заслуговує комунікаційний дискурс, що досліджується представниками багатьох дисциплін, зокрема соціології, психології, риторики, менеджменту та журналістики. Проте лінгвістичні аспекти дискурсу ще недостатньо вивчені науковцями, що породжує необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямку.

Проблемою вивчення різних типів дискурсу цікавилися як українські, так і зарубіжні вчені (Г. Заньковська, Н. Єсипенко, М. Полюжин, О. Тумак, О. Олійник, А. Приходько, К. Хачатурян, Т. Єщенко, К. Бондаренко, А. Загнітко, О. Селіванової, Л. Верба, І. Голубовська, О. Гармаш Д. Кристал, М. Халідей, З. Харіс, Е. Партрідж, Дж. Річардсон, Я. Бломмарт, Р. Спіерс, С. Таггерт, Г. Менкен, В. Балабін та ін).

В контексті вивчення англомовного комунікаційного англомовного дискурсу розглядається специфічний феномен «SMALL TALK» як міждисциплінарне поняття, що зумовило появу численних наукових розвідок у галузі лінгвістики, психолінгвістики, соціолінгвістики та когнітивної лінгвістики (Т. Bickmore, Ch. Cheepen, K. Chilton, J. Coupland, J. Cussell, P. Drew, J. Holmes, M. McCarthy, M. Saville-Troike, K.P. Schneider, K. Tracy). Різні лінгвістичні та культурні особливості «SMALL TALK» опинилися у фокусі досліджень українських вчених (І. Базарова, М. Жовнір, Ю. Матюхіна, Г. Поваляєва, В. Самохіна та ін.). Проте багато аспектів цього лінгвокультурного явища ще не стали предметом спеціальних розвідок.

Small talk, або світська бесіда відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища для комунікації, сприяє налагодженню соціальних контактів та встановленню довірливих взаємин. Саме така бесіда дозволяє подолати бар'єри у спілкуванні, створити невимушену атмосферу та встановити взаєморозуміння між учасниками комунікації. Для культури

спілкування в англомовному середовищі «SMALL TALK» відіграє ключову роль, зі своїми законами та нормами.

Актуальність теми обумовлена зростаючою роллю міжкультурної комунікації у глобалізованому світі. Ефективне використання «SMALL TALK» сприяє встановленню комунікативної гармонії, полегшенню соціальної взаємодії та налагодженню професійних контактів. «SMALL TALK» розглядається як невід’ємна частина англомовного етикету, що виконує функцію зниження соціальної напруги, встановлення контакту та підтримки дружньої атмосфери у спілкуванні. Його вивчення сприяє кращому розумінню англомовного культурнолінгвістичного середовища, дозволяє швидше налагодити комунікаційний процес англійською мовою.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження особливостей лінгвостилістичних, лінгвокультурних та соціокультурних особливостей в британському комунікаційному дискурсі, а саме – на матеріалі роману Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*” (2011), фільму “*The King’s Speech*” (2010) та серіалу “*Fleabag*” (2016-2019).

Об’єктом дослідження є феномен *small talk* в англомовному комунікаційному дискурсі, представлений на матеріалі роману Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*” (2011), фільму “*The King’s Speech*” (2010) та серіалу “*Fleabag*” (2016-2019).

Предметом дослідження виступають лінгвостилістичні та лінгвокультурні характеристики «SMALL TALK» як складової англомовного комунікаційного дискурсу.

Метою дослідження є визначення лінгвостилістичних та лінгвокультурних характеристик «SMALL TALK» в англомовному комунікаційному дискурсі (роман Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*” (2011), фільм “*The King’s Speech*” (2010) та серіал “*Fleabag*” (2016-2019)), а також виявлення його ролі у формуванні соціальних відносин, підтримці комунікативної гармонії та відображенні культурних та етикетних норм.

Для досягнення визначеної мети необхідно виконати наступні

завдання:

- 1) з'ясувати значення поняття «SMALL TALK» у лінгвістичних дослідженнях, його загальні характеристики та особливості;
- 2) визначити та проаналізувати поняття комунікаційного дискурсу, його структуру та типологію в контексті англомовних культур;
- 3) дослідити культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» у межах англомовного комунікаційного дискурсу;
- 4) оцінити роль комунікаційного дискурсу в трансляції етикетних норм і соціальних кодів через «SMALL TALK»;
- 5) виявити лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» як складової комунікаційного дискурсу;
- 6) проаналізувати лінгвостилістичні маркери й засоби реалізації «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі;
- 7) виявити та порівняти культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі
- 8) окреслити лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» у романі Джуліана Барнса *“The Sense of an Ending”*;
- 9) дослідити соціокультурну специфіку феномену «SMALL TALK» у фільмі *“The King’s Speech”*;
- 10) визначити лінгвостилістичну специфіку вираження культури «SMALL TALK» у серіалі *“Fleabag”*;
- 11) порівняти лінгвостилістичну, лінгвокультурну та соціокультурну специфіку у романі Джуліана Барнса *“The Sense of an Ending”*, фільмі *“The King’s Speech”* та серіалі *“Fleabag”*.

Матеріалом для аналізу слугували яскраві зразки британського комунікаційного дискурсу – роман Джуліана Барнса *“The Sense of an Ending”* (2011), фільм *“The King’s Speech”* (2010) та серіал *“Fleabag”* (2016-2019), а також словники сучасної англійської мови *“Longman Dictionary of Contemporary English”*, *“The Oxford Dictionary of English Slangs”*, *“Dictionary of Idioms and Their Origin”*, *“Cambridge Dictionary”*.

Методи дослідження включають дискурсивний, контекстуальний, порівняльний, прагмалінгвістичний аналіз, а також елементи лінгвокультурологічного підходу. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: аналітичний, тобто проаналізовано науково-методичну літературу за темою дослідження, наукові концепції в сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях; метод лінгвістичного опису; а також використано контент-аналіз: аналіз текстів та прикладів спілкування.

Відсутність належної підготовки студентів як філологічних та нефілологічних спеціальностей до ведення світських бесід англійською мовою, особливо у професійних контекстах, часто призводить до комунікативних бар'єрів і зниження ефективності міжкультурної взаємодії. Тому **практичне значення** роботи полягає у можливості застосування її результатів у викладанні курсів з англійської мови, зокрема, міжкультурної комунікації, а також у розробці тренінгів і посібників для вдосконалення комунікативних навичок.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першій частині зроблений етимологічний аналіз поняття «SMALL TALK» і визначено його дефініцію. Також розглянуто теоретичний аспект даного явища та з'ясовані типологічні особливості та характерні ознаки досліджуваного явища. Крім того визначено риси комунікаційного дискурсу, в межах якого відбувалося дослідження. Також розглянуто лінгвостилістичні та лінгвокультурні особливості «SMALL TALK» на фатичному рівні англійської комунікативного акту.

У другій частині досліджуються лінгвостилістичні маркери й засоби реалізації «SMALL TALK» в англійському комунікативному дискурсі;

окреслюються культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» в англomовному комунікативному дискурсі; визначаються лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» у романі Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*”; досліджується соціокультурна специфіка феномену «SMALL TALK» на матеріалі фільму “*The King’s Speech*”; аналізується лінгвостилістична специфіка вираження культури small talk у серіалі “*Fleabag*”; проводиться власний порівняльний аналіз вираження «SMALL TALK» у цих роботах.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 67, використаних джерел 78

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ «SMALL TALK» ЯК АНГЛОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ЖАНРУ

1.1. Визначення поняття «SMALL TALK» у сучасній лінгвістичній науці

Одним із актуальних напрямків сучасних лінгвістичних досліджень є вивчення комунікації та її впливу на формування соціальних взаємин, передачу культурного досвіду, а також виявлення мовних механізмів, що забезпечують ефективну взаємодію в різних соціокультурних контекстах. Одним із напрямків дослідження науковців є фатична функція мови, що полягає у використанні засобів комунікативної системи для встановлення та підтримки спілкування, коли важливою є не стільки передача суттєвої інформації, скільки підтримка самого міжособистісного контакту. Фатичні вирази виконують переважно соціально-прагматичні, а не семантичні функції. Відповідно ключовими виявляються функціональні характеристики мовлення. Фатична комунікація часто сприймається як «другорядна чи нерелевантна, проте її функціональність виявляє складну взаємодію культурних, нормативних, когнітивних та мовних аспектів, що підкреслює її значущість у комунікативному та соціальному контексті» [Gonzalez 2014, с. 28].

Фатична комунікація неоднорідна і представлена рядом жанрів, серед яких особливий інтерес становить *small talk*.

Поняття «SMALL TALK» представлене прикметником «small» та іменником «talk». Розглянемо кожну дефініцію окремо (згідно з етимологічним словником Online Etymology Dictionary):

Small (adj) – середньоанглійська *smal, smale*, від староанглійської *smæl* «тонкий, тонкий, вузький; гарний» від прагерманського *smal* - «маленька тварина; маленький». Значення «невеликий, маленького розміру, меншого за звичайний розмір» розвинулося в староанглійській мові. Значення «невеликий або нижчий за ступенем або кількістю» походить з кінця 13 ст. Те, що

«дріб'язкове, неважливе чи маловажливе» стосується середини 14 ст. У значенні «мати мало власності чи торгівлі» використовувалось з 1746 року. Значення «характеризується слабкістю розуму чи духу, низький, егоїстичний» з 1824 року.

Talk (v.) – від *talken*, «говорити, говорити щось», ймовірно, зменшувальна або частотна форма, пов'язана з середньоанглійською мовою; *tale* «розповідь», походить з того самого джерела, що й *tale* (qv). Споріднене з східно-фризьким *talken* «розмовляти, базікати, шепотіти». Сленгове значення «розкривати інформацію» (владі) походить з 1824 [OED].

Дефініцію самого словосполучення *small talk* знаходимо у словнику Online Etymology Dictionary – «балаканина, дріб'язкова розмова» [OED]. Словникова стаття констатує першу згадку про нього в «Листах» Честерфілда у 1751 році [OED].

Словник Oxford languages пропонує наступне пояснення: «polite conversation about unimportant or uncontroversial matters, especially as engaged in on social occasions» [OL]. Визначення акцентує увагу на таких словах, як *polite* – ввічливий, люб'язний, чемний; *unimportant* – неважливий; *social* – причетний до суспільства.

У словнику American Heritage Dictionary *small talk* визначається як «casual or trivial conversation» [AHD], тобто наявні дві семи: *trivial* – тривіальність та *casual* – безтурботність.

В онлайн-словнику Dictionary.com розміщено дефініцію і водночас термін-аналог: «light conversation; chitchat» [Dictionary]. Поруч зі стандартним уже поясненням «легка, невимушена розмова» з'являється поняття “*chitchat*”- базікання, балаканина, плітки (синонім до *gossip*).

Узагальнюючи словникові визначення словосполучення «SMALL TALK» в англійських тлумачних словниках, доходимо висновку, що в його значенні виділяються наступні ядерні, вербалізовані у словникових статтях, семантичні компоненти:

- 1) *polite* – ввічливий, люб'язний, чемний;

- 2) unimportant – неважливий;
- 3) social – причетний до суспільства;
- 4) light – легкий;
- 5) trivial – тривіальність;
- 6) casual – безтурботність;
- 7) chitchat – базікання, балаканина, плітки.

Таким чином можемо визначити, що феномен *small talk* постає як комунікативний акт, ввічлива, легка, неважлива й невимушена бесіда, яка не змушує співрозмовників до надмірних зусиль та має певну структуру й тематику, що допомагає встановленню та підтримці соціальних зв'язків.

Дослідження цього жанру ведеться у парадигмі мовленнєво-жанрових класифікацій. Оскільки типологія мовних жанрів досі перебуває у стані активного створення, учені, які творять лінгвістичну генологію, часто використовують авторські класифікації. Однак стосовно жанру *small talk* дослідники мають схожі погляди. По-перше, учені зараховують цей жанр до фатичних: «фатичним мовленнєвим жанром є не лише сварка, комплімент, флірт, а й світська бесіда» [Сиротиніна, с. 27]. По-друге, дослідники сходяться в думці про функціональні характеристики *small talk*.

І. Базарова визначає «SMALL TALK» як «комунікативний ритуал, вимушена бесіда у певних соціально-обумовлених ситуаціях, структурно і тематично регламентована етикетом, призначена для підтримки соціальних зв'язків та міжособистісних відносин» [Базарова 2024, с. 28]. «SMALL TALK» визначається як ввічливий гіпержанр для підтримання соціальних зв'язків, що має особливе значення у соціокультурному контексті. Авторка також виділяє соціокультурні функції жанру, досліджує його тематичну специфіку, ситуативні моделі та мовні особливості.

М. Жовнір аналізує «SMALL TALK» як мовленнєвий жанр, зосереджуючи увагу на його риторичній та конвенційній природі, вважаючи його «типологічним різновидом бесіди й комплексним діалогічним МЖ» [Жовнір 2017, с. 46]. Висвітлюючи місце цього жанру в загальній типології

мовленнєвих жанрів, авторка наголошує на позиції між фатичним та інформативним дискурсом. Також детально розглядає структурні та прагматичні аспекти жанру, підкреслюючи його роль у комунікації і вказуючи на важливість у мовленнєвій взаємодії. Адже домінантними характеристиками вбачає діалогічність, ситуативну детермінованість та «гармонійність етикетного». Крім того, М. Жовнір акцентує увагу на «етикетній, а не ритуальній природі світської комунікації, віртуально-актуальна суть якої зумовлює активізацію інтерпретаційної діяльності мовців» [Жовнір 2017, с. 47].

Ю. Матюхіна аналізує роль «SMALL TALK» у комунікації британців як частини лінгвокультурного контексту. Дослідниця вивчає прагматичні та екологічні аспекти жанру, підкреслюючи його функцію встановлення доброзичливого контакту й уникнення незручних пауз. За визначенням науковиці «small talk виступає закінченою мовною подією, яка характеризується специфічними цілями (спілкування на нейтральні та приємні теми заради отримання естетичного задоволення) та уживанням певних мовленнєвих засобів для досягнення мети» [Матюхіна 2024, с. 24]. Тобто мета визначається найбільш визначальною особливістю. Крім того, ключовими характеристиками small talk авторка вказує ритуалізованість, ввічливість і соціально-регулятивну інформацію. І зазначає, що залежно від ситуації, жанр варіює від фатичної до інформативної функції, слугуючи гармонізації комунікації та підтриманню екосистеми спілкування.

Водночас у працях науковців можна помітити складність у чіткому розмежуванні фатики й інформатики. Видається, що будь-який інформативний мовленнєвий жанр має фатичне обарвлення, і натомість кожне висловлення – інформативне. Відокремити одне від одного майже неможливо. Адже будь-який інформаційний початок спілкування матиме фатичні ознаки, і навпаки – невимушене спілкування розгортається на інформаційному тлі. Таких поглядів дотримується науковиця І. С. Шевченко: «Фатичну категорію не можна сповна вважати операціональною, без вмісту когнітивної

інформації» [Шевченко, Морозова 2005, с. 9]. Однак деякі автори зазначають, що фатична підоснова світської комунікації важливіша, а «інформаційні блоки» виконують лише другорядну роль [Сиротиніна, с. 27].

Р. Браун і С. Левінсон відносять «SMALL TALK» до стратегій «позитивної ввічливості», для них сутність small talk полягає «у виявленні інтересу до співрозмовника та пошуку спільних інтересів з ним» [Brown, Levinson, 1978].

Першим системним дослідженням «SMALL TALK» як мовленнєвого жанру прийнято вважати монографію німецького лінгвіста К. Шнайдера. Він досліджував «SMALL TALK» в ситуаціях повсякденного спілкування на матеріалі англійської та американської мови. К. Шнайдер визначає дві типові комунікативні ситуації, у яких відбувається світська бесіда, відповідно до її основних функцій:

1. заповнення комунікативної паузи у випадках, коли незнайомі чи малознайомі люди змушені певний час перебувати разом в одному просторі;
2. цілеспрямоване встановлення соціальних контактів із перспективою майбутніх взаємодій.

Дослідник зазначає, що перша функція «SMALL TALK» спрямована на реалізацію принципів ввічливості та зниження загрози від спілкування з «невідомою особою», тоді як друга функція пов'язана із проявом дружельності та взаємним задоволенням «позитивного обличчя». Ці принципи впливають на вибір тем для розмов у відповідних ситуаціях [Schneider 1988, с. 38].

З цікавих позицій розглядають цей жанр Дж. Холмс та Дж. Купланд. У дослідженнях Дж. Холмс small talk аналізується у контексті робочих взаємин. Вона зазначає, що цей тип спілкування може бути викликом для людей з обмеженими когнітивними можливостями, оскільки він вимагає адаптації до соціальних норм та контекстів [J. Holmes]

Дж.Купланд підкреслює важливість small talk як універсального засобу

управління статусно-рольовими та міжособистісними відносинами. Він наголошує на його значенні в різних соціальних контекстах, включаючи повсякденні й професійні комунікації [J. Coupland].

Вважається, що у вітчизняній лінгвістиці для терміну «SMALL TALK» існує аналог – світська бесіда [Базарова 2024], [Бацевич 2004], [Матюхіна 2024], однак ми вважаємо, що концепт цього поняття не повністю відповідає концепту «SMALL TALK», притаманному англomовному середовищу. Це пояснюється асоціативною ланкою «світський – вишуканий – прийом – вище суспільство». І хоча первинно (у «Листах» лорда Честера) small talk актуалізувався через «монологи матері, яка доглядає дитину, розмови закоханих, легку балаканину за чайним столом, мовленнєве спілкування учасників різних ритуальних заходів, войовничих збіговиськ, спортивних змагань та ін.» [за Базаровою 2022, с. 67], проте світська бесіда сприймається більше як аристократична розмова, притаманна вищому суспільству.

Ще одним поняттям є поняття *невимушена бесіда*, що відповідає англійському *casual conversation*. Саме це словосполучення видається нам українським відповідником англійському «SMALL TALK».

Також варто зазначити, що категорія «SMALL TALK» має характеристику нейтральності, тобто комунікант не прагне покращити або погіршити стосунки, він використовує невимушену комунікацію для встановлення контакту і підтримки його. Звісно, це може в подальшому позитивно вплинути на спілкування, але це не є його основним завданням. Таким чином можна сказати про унікальність цього жанру: його функції не обмежуються він дозволяє створити позитивний настрій у учасників комунікації і служить підґрунтям для подальшого сприятливого розвитку відносин.

1.2. Комунікаційний дискурс у контексті англомовних культур: теоретичний огляд

Дискурс є досить складним явищем і розглядається з різних точок зору. Багато науковців, таких як Ф. Бацевич, А. Загнітко та Н. Кравченко, присвятили свої роботи його вивченню. У дискурсі концепт вербалізується та персоніфікується, переходячи з ментальної сфери в матеріальну. Когнітивно-дискурсивна парадигма змушує наново підходити до аналізу основних понять когнітивістики та дискурсології.

У сучасній лінгвістиці існує кілька визначень дискурсу. Американський лінгвіст З. Гаріс вважає, що дискурс є одиницею, більшою за фразу, яка існує в контексті інших одиниць, таких як фрази, пов'язаних із ймовірною комунікативною ситуацією [Гаріс, с. 28]. Інше визначення стверджує, що дискурс є контекстуальним, процесуальним, ситуативним, замкнутим та індивідуальним. Або ж просто прирівнюють дискурс до усного мовлення. Також популярним є трактування дискурсу як комунікативно-прагматичного зразку мовленнєвої дії, що здійснюється в певному соціальному середовищі та розкривається у визначеному наборі змінних складових, таких як соціальні норми, стосунки, ролі та інтерактивність [Шевченко, Морозова 2005, с. 176].

Тобто дослідники загалом визначають дискурс як певне середовище, форму комунікативної діяльності або інтерактивне явище.

Типологія дискурсу також доволі розмаїта – залежно від критеріїв, покладених в основу. Зазвичай виділяють таку класифікацію дискурсів: літературний дискурс, театральний дискурс, газетний дискурс, теле- і радіодискурси, кінодискурс, рекламний дискурс, політичний дискурс, релігійний дискурс [Лашук 2010]. Одним із популярних дискурсів є комунікаційний дискурс. Комунікаційний дискурс — це система мовних практик, яка виникає в процесі спілкування між людьми. Він охоплює не лише мовні елементи, але й соціальні, культурні, психологічні аспекти, які

визначають, як і чому люди спілкуються в певних контекстах. Дискурс включає в себе як вербальні, так і невербальні елементи комунікації (жести, міміка, тон голосу) і може виявлятися в різних формах: від повсякденної бесіди до офіційних виступів або медіа-матеріалів.

У межах комунікаційного дискурсу розглядаються питання впливу контексту (соціального, культурного, історичного) на спосіб спілкування, роль ідентичності учасників комунікації, а також механізми маніпуляцій і формування думок через мовні засоби.

Так, у роботі І. Антоненка розглядається концепція комунікативного дискурсу, його визначення та різновиди: «дискурс як тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву. [...] синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних) чинників, залежить від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [Антоненко 2014]. Автор підкреслює важливість дискурсології в сучасних лінгвістичних студіях, зазначаючи, що дискурс охоплює множинність висловлень, що виражають соціальні практики. Досліджуючи теорії М. Фуко, які поєднують когнітивний аспект і комунікативну діяльність, автор також виділяє категорії дискурсу, серед яких когнітивні, комунікативні та метакомунікативні, що визначають організацію мовленнєвих актів і створення тексту. Особливу увагу приділено різним видам дискурсу, таким як газетний, новинний, рекламний, які є важливими для сучасних соціальних комунікацій.

Зважаючи на окреслені межі явища, можна сказати, що комунікаційний дискурс є багатограним феноменом, який охоплює різноманітні форми й типи мовної взаємодії в соціокультурному контексті. Комунікаційний дискурс, зокрема, визначається як сукупність вербальних і невербальних засобів, що використовуються для встановлення, підтримки та регулювання соціальної взаємодії між учасниками комунікації.

Основними характеристиками комунікаційного дискурсу є:

- структурність: наявність певної організації, яка включає вступ, основну частину та завершення;
- типологічна різноманітність: залежно від мети комунікації, він може включати формальний, неформальний, публічний або приватний дискурс;
- культурна зумовленість: особливості мовної поведінки й комунікативні стратегії залежать від культурних норм і цінностей.

У межах комунікаційного дискурсу small talk виконує специфічну роль як форма неформальної, легкої бесіди, спрямованої на встановлення комфортної атмосфери спілкування.

В англomовних культурах роль small talk у комунікаційному дискурсі очевидна. Адже очевидною є зовнішня орієнтація особистості для підтримання соціальних зв'язків і важливість формування доброзичливих взаємин між співрозмовниками.

Наприклад, дослідники визначають особливості англomовного американського комунікаційного дискурсу, включаючи різноманітність комунікативних подій, використання світської розмови, висловлювання побажань на прощання, свободу звертатися до співрозмовників різними способами, відкритість до дискусій, використання компліментів і похвали тощо [Шепенюк 2012].

Small talk є важливою частиною англomовної комунікаційної культури, зокрема в таких країнах як США, Великобританія, Канада та Австралія. Ці короткі, неважливі розмови, які не мають на меті обговорення складних тем або вирішення проблеми, служать для створення дружньої атмосфери, полегшення соціальної взаємодії та встановлення зв'язку між людьми.

Розглянуті нами теоретичні роботи вказують на те, що small talk виступає в ролі так званого «соціального клею», який забезпечує взаєморозуміння та гармонійне спілкування в багатьох контекстах.

Таблиця 1. Основні аспекти small talk у різних контекстах.

Сфера	Опис
Соціальна сфера	Small talk допомагає підтримувати ввічливу бесіду на неформальних заходах, дозволяючи знайомитися та взаємодіяти з людьми. Також охоплює повсякденні зустрічі: між сусідами, друзями, знайомими.
Освітня сфера	Студенти та викладачі часто використовують small talk для того, щоб встановити більш неформальне спілкування на початку чи в кінці заняття.
Засоби масової інформації та реклами	Інтерв'ю та подкасти: ведучі часто використовують small talk, щоб розслабити співрозмовника і створити невимушену атмосферу для обговорення більш серйозних тем.
Туризм і готельний бізнес:	Туристичні гіді, готельні працівники використовують small talk для налагодження комунікації з клієнтами і створення комфортної атмосфери.
Ділова сфера	Використовується для зменшення формальності та створення комфортної атмосфери під час переговорів або на ділових зустрічах. Під час корпоративів, неформальних обідів чи кавових перерв для зміцнення командних стосунків.
Соціальні ситуації	Допомагає підтримувати зручне, ввічливе спілкування на вечірках, святах та інших громадських подіях.
Міжкультурна комунікація	Визначення значення small talk може варіюватися залежно від культурного контексту, але в англійськомовних країнах він є важливим елементом соціальної взаємодії.

Таким чином забезпечуються основні функції цього жанру:

1. Створення взаєморозуміння. «SMALL TALK» дозволяє людям познайомитись та знизити соціальну напругу, особливо при першій зустрічі або в нових ситуаціях.
2. Зміцнення соціальних зв'язків. Такий тип спілкування допомагає встановити довіру та покращити стосунки між людьми. Зазвичай він використовується в колективі або на роботі, щоб створити дружню атмосферу.
3. Підтримка взаємодії. Невимушені розмови є інструментом для того, щоб не залишати тишу в комунікації, а також для збереження нормальної соціальної взаємодії в будь-якому контексті, навіть коли тема розмови не є важливою.
4. Показ культурних норм і етикету. В англійських країнах «SMALL TALK» — це не тільки інструмент спілкування, але й частина соціальних норм.

А однією з ключових функцій «SMALL TALK» є створення сприятливого середовища для спілкування. Цей жанр допомагає ініціювати, підтримувати та завершувати контакт, а також слугує інструментом для регулювання соціальної дистанції між співрозмовниками.

Особливістю «SMALL TALK» є його низька інформативність, що компенсується високою соціальною значущістю. У таких розмовах головне — не зміст повідомлення, а сам факт комунікації. Small talk демонструє готовність вступити в діалог, підтримати взаємний контакт і регулювати соціальну дистанцію. Це особливо важливо в англосаксонській культурі, де значна увага приділяється особистому простору і дотриманню соціальних норм.

У статусно-орієнтованому (інституційному) дискурсі «SMALL TALK» має формалізований характер. Він часто використовується для підтримання етикету, наприклад, під час ділових переговорів або дипломатичних зустрічей.

У таких ситуаціях «SMALL TALK» спрямований на створення комфортної атмосфери та зменшення напруженості перед обговоренням основних питань.

У побутовому, або особистісно-орієнтованому, дискурсі «SMALL TALK» адаптований до неформального спілкування. Він залежить від контексту та ступеня близькості між співрозмовниками. Наприклад, під час розмови між друзями або знайомими small talk допомагає уточнити настрій співрозмовника, створити невимушену атмосферу та налаштуватися на подальше спілкування. У разі першої зустрічі між незнайомими людьми цей жанр дозволяє продемонструвати доброзичливість та встановити початковий контакт.

Наприклад, у літературних творах і сценаріях він застосовується для встановлення зв'язку між персонажами або для створення певної атмосфери. У діловій сфері «SMALL TALK» може виконувати функцію «розрядки» під час переговорів або слугувати перехідною фазою між офіційною частиною зустрічі та більш неформальним спілкуванням. У побутовому спілкуванні він допомагає уникнути незручних пауз або заповнити час очікування.

Типові теми для розмов у жанрі «SMALL TALK» зазвичай не є занадто глибокими або особистими, але вони допомагають створити атмосферу комфорту та знайомства. Ось деякі з них:

Типові теми, які обговорюють співрозмовники у жанрі «SMALL TALK», не є занадто складними або особистими, але вони допомагають створити атмосферу комфорту для підтримки бесіди без зайвої напруги.

1. Погода:

Це одна з найпоширеніших тем, адже вона нейтральна і доступна для обговорення в будь-якому контексті. Крім того існує типовий стереотип про те, що британці у будь-яких ситуаціях обговорюють саме погоду.

Насправді це не так, але подібна розмова цілком має місце у комунікаційному акті «SMALL TALK». Це класична тема для «SMALL TALK», яка не вимагає спеціальних знань або особистої зацікавленості, але вона чудово допомагає розпочати або підтримати розмову. Вона є

нейтральною, доступною і зрозумілою для всіх, незалежно від контексту, тому така тема ідеально підходить для будь-якої ситуації: на роботі, під час зустрічі з друзями, на громадських заходах тощо. У подібних ситуаціях співрозмовники часто згадують, як сонячно, дощить чи сніжить. Це створює можливість для обміну враженнями або планами щодо того, як погода впливає на їхні заняття. Або ж в хід іде порівняння з попередніми днями. Це допомагає співрозмовникам згадати, що було останнім часом, і може служити як зручний спосіб для відкриття нової теми для розмови. Погодні умови в інших місцях, температурні зміни або ж прогноз погоди – найтиповіші вираження цієї теми. Окремо можна сказати про емоційну реакцію на погоду.

Обговорення погоди є хорошим способом налаштувати співрозмовників на легку, неформальну розмову, завести бесіду та створити комфортну атмосферу для подальшого спілкування. Це завжди залишається актуальною темою, яка об'єднує людей у будь-якому соціальному контексті.

2. Транспорт і подорожі:

Тема транспорту є однією з найбільш природних для «SMALL TALK», оскільки майже кожна людина щодня стикається з подібними ситуаціями. Це нейтральна тема, яка дозволяє легко обмінюватися думками, не порушуючи особистих меж і не вимагаючи глибоких знань. Співрозмовники можуть обговорювати стан доріг, транспортні засоби, затори або навіть цікаві поїздки, що створює атмосферу розслабленості.

Найтиповіший аспект, який обговорюється у розмовах про транспорт – це стан доріг і затори. Це одна з найбільш продуктивних тем, особливо у великих містах або в години пік, коли є проблеми з рухом. Люди часто порівнюють свій досвід перебування в заторах, що дозволяє їм знайти спільну мову. Також до самої комунікації підштовхують несподівані ситуації з транспортом: поломка транспорту, затримки або спільне очікування транспорту на зупинці. Сюди ж можна віднести поїздки на відпочинок, подорожі зазвичай включають поїздки, вибір маршрутів або цікаві моменти з подорожей.

Загалом обговорення транспорту і поїздок дає можливість для легких

бесід, зберігаючи атмосферу невимушеності. Ця тема також може сприяти пошуку спільних інтересів або досвіду у сфері подорожей і щоденних поїздок.

3. Сім'я та близькі:

І хоча жанр small talk не передбачає глибокого особистого занурення, легка загальна розмова про дітей, партнерів або інших родичів, без надмірних деталей, може слугувати темою у невимушеній бесіді. Особливістю такої теми є те, що вона дозволяє створити теплу та дружню атмосферу, адже присвячена найі. Співрозмовники можуть обговорювати повсякденне життя, виховання дітей або навіть цікаві події з сімейного життя. Це часто дозволяє знайти спільну мову, поділитися досвідом і навіть розповісти про маленькі радості або труднощі. Можливі теми для обговорення - це діти, їхні досягнення, школа й навчання загалом. Окремо варто сказати про сімейні традиції та святкування: обговорення свят, традицій або сімейних зборів є приємною темою для бесіди. Так багато людей обговорюють свої сімейні вихідні та дозвілля, яке вони проводять разом. Це може бути похід у кіно, поїздки на природу чи будь-які інші спільні заняття, що дають можливість поділитися цікавими ідеями для дозвілля. Ще однією продуктивною темою у жанрі «SMALL TALK» є домашні тварини, адже багато людей люблять розповідати про своїх улюбленців та їхні звички.

Загалом теми, що стосуються родини, не лише створюють атмосферу тепла та довіри під час спілкування, а й можуть допомогти знайти спільні інтереси або навіть спільних знайомих.

4. Хобі та інтереси:

Обговорення захоплень одна з найпродуктивніших тем для «SMALL TALK», оскільки вона дозволяє співрозмовникам поділитися власними захопленнями, не порушуючи особисті межі. Ця тема є нейтральною і допомагає створити атмосферу дружньої взаємодії. Розмова про хобі дає можливість не тільки дізнатися більше про іншу людину, але й знайти спільні інтереси, що сприяє в подальшому розвитку більш глибокої розмови.

Тема хобі охоплює безліч аспектів, таких як спорт, мистецтво, подорожі, кулінарія, література, рукоділля та інші активності, якими люди займаються у вільний час. Це дозволяє обговорювати тівиди діяльності, що можуть бути знайомими й цікавими для обох учасників розмови. Знайдені спільні інтереси дозволяють швидше налагодити контакт і легше підтримувати ненапружену розмову.

5. Робота та навчання:

Невимушене обговорення робочих обов'язків або навчальних процесів без поглиблених питань, однак, видається нам не лише типовим сюжетом для «SMALL TALK», а й тією темою, що знаходиться на межі фатичного й інформаційного. У подібних розмовах часто обговорюють загальні аспекти професійного життя, такі як вид діяльності, робочі умови, зміни в організації, плани, а також поточні завдання чи проекти. Водночас у розмовах про навчання можуть згадуватися теми, пов'язані з навчальними програмами, курсами, розкладом занять чи новими досягненнями в академічній сфері.

Ця тема дозволяє співрозмовникам обмінятися думками про свої обов'язки, а також знайти спільні точки дотику через порівняння робочих чи навчальних процесів, що може стати відправною точкою для розвитку бесіди. Розмова про роботу чи навчання також є корисною для налагодження контактів у професійному середовищі, адже це дозволяє людям зрозуміти одну з основних сфер життя співрозмовника без необхідності занурюватися в особисті або делікатні питання.

6. Спільні знайомі чи події:

Дана тема дозволяє співрозмовникам знайти загальні точки дотику, що робить бесіду більш особистою і комфортною, але без занадто інтимних або складних тем. Ця тема особливо корисна в ситуаціях, коли люди зустрічаються в колі, де вже є знайомі або спільні інтереси (на вечірках, корпоративах тощо). Уже знайома інформація дозволяє співрозмовникам розслабитися і допомагає знайти тему, яка цікавить обох співрозмовників. Це може бути розмова про майбутні заходи, новини, виставки, концерти або будь-які важливі події, що

стосуються обох сторін. Обговорення таких подій дає можливість не лише поділитися думками про те, що сталося чи станеться, але й обговорити загальний контекст або ставлення до певних подій, що може допомогти встановити зв'язок між співрозмовниками.

Обговорення спільних знайомих або подій має важливу роль в англомовній культурі, оскільки воно сприяє встановленню довірчих і невимушених взаємин між співрозмовниками. В англомовних країнах, де соціальна взаємодія часто орієнтована на створення комфортної атмосфери з самого початку спілкування, така тема дозволяє уникнути напруги, що може виникнути при обговоренні більш особистих або складних питань. Важливо також те, що тема спільних знайомих чи подій є нейтральною, що дає можливість розпочати розмову без страху порушити особисті межі або зачепити теми, які можуть бути надто особистими. Крім того, наприклад, в США, часто вважається важливим обговорювати не лише власні справи, а й навколишній світ. Це відображає зацікавленість у суспільних подіях, тому є нормою, яка підкреслює участь у культурному та соціальному житті.

Такі обговорення у жанрі «SMALL TALK» є важливим інструментом для підтримки соціальної гармонії, встановлення контактів і збереження невимушеної атмосфери спілкування в англомовній культурі.

Отже, англомовний комунікативний дискурс характеризується різноманітністю тем і форм та відображає особливості соціальної взаємодії в різних контекстах. Він створює можливість для легкої, ненав'язливої комунікації, що сприяє встановленню контактів і підтриманню гармонійних стосунків, зберігаючи тон невимушеності, взаємної зацікавленості у спілкуванні.

1. 3. Лінгвокультурний та лінгвостилістичний феномен фатичного спілкування

Феномен «SMALL TALK» як фатичного жанру спілкування є важливим явищем у комунікаційній сфері. Як уже зазначалося в попередніх розділах, «SMALL TALK» визначається як особливий вид комунікації, спрямований на встановлення та підтримання контакту між співрозмовниками, створення доброзичливої атмосфери та позитивного настрою, необхідного для подальшого успішного спілкування. Цей жанр відіграє значну роль у розвитку міжособистісних відносин, сприяючи переходу від статусно-рольових відносин до більш персоналізованих.

Культурна специфіка «SMALL TALK» полягає в тому, що цей жанр сформувався в англосаксонській лінгвокультурі, але в умовах глобалізації набув поширення і в інших культурах. Наприклад, у вітчизняній комунікації він поступово адаптується до місцевих умов, забезпечуючи ефективність соціальної взаємодії. «SMALL TALK» також є важливим інструментом у багатомовному та мультикультурному середовищі, де він сприяє налагодженню контактів між представниками різних культур.

Культурна специфіка «SMALL TALK» заслуговує на окрему увагу. Жанр small talk сформувався в англосаксонській лінгвокультурі, де він виконує не лише функцію етикету, але й служить важливим соціальним інструментом для підтримання балансу між особистим простором і спілкуванням. В англосаксонських країнах «SMALL TALK» нерідко стає обов'язковим елементом будь-якої розмови, особливо в ситуаціях першого знайомства або поверхневого контакту, наприклад, під час спілкування з колегами, сусідами чи випадковими знайомими. Тематика таких розмов часто включає нейтральні та універсальні теми — погода, спорт, культура чи подорожі, — що дозволяє уникнути конфліктів і створити комфортну атмосферу для обох сторін.

Особливість англосаксонської традиції полягає також у тому, що порушення особистого простору, навіть у формі мовчання, сприймається як

дискомфортне. Саме тому «SMALL TALK» стає необхідним засобом заповнення пауз у розмові. Англomовна культура чітко регламентує межі особистого простору, і спроба його порушення без попереднього створення доброзичливої атмосфери може призвести до комунікативних проблем. У цьому контексті small talk слугує своєрідним мостом між людьми, дозволяючи їм поступово адаптуватися один до одного.

В основі лінгвостилістичних особливостей жанру «SMALL TALK» і його лінгвокультурної специфіки лежить його функціональність. Основний акцент робиться на ролі фатичного спілкування, яке має низьку інформативність, але високу соціальну значущість. «SMALL TALK» розглядається як важливий інструмент міжособистісної комунікації, який дозволяє встановлювати і підтримувати контакт, регулювати соціальну дистанцію та створювати позитивний імідж співрозмовників.

Важливою особливістю «SMALL TALK» є вибір тематики, яка залежить від соціального статусу, гендеру та дистанції між співрозмовниками. У формальному контексті (наприклад, між незнайомими людьми) перевага надається нейтральним темам, таким як погода, спорт або культурні події. Теми, які можуть викликати суперечки або сильні емоції, зазвичай уникаються. Наприклад, погода є однією з найбільш поширених тем, оскільки вона дозволяє легко ініціювати розмову, не створюючи незручності.

Розмова про погоду, відома в англійській культурі як «weather-speak», відображає глибоку соціальну регламентацію фатичного спілкування. Такий діалог часто є першим кроком до встановлення контакту. Уміння правильно реагувати на типові фрази, як-от «Lovely weather, isn't it?», є маркером комунікативної компетентності. Відповіді повинні бути ввічливими і нейтральними, наприклад: «Yes, very mild for the time of year».

Етнокультурна специфіка small talk яскраво проявляється в різних сценаріях міжособистісного спілкування. У британській культурі значна увага приділяється уникненню мовчання, яке може сприйматися як незручність. «SMALL TALK» стає засобом заповнення пауз і зняття напруження. Гендерні

аспекти також відіграють важливу роль: жінки частіше використовують компліменти або обговорюють особисті теми, тоді як чоловіки схильні до ігрового суперництва і діалогів на теми бізнесу, спорту чи автомобілів.

Формальний «SMALL TALK» слугує не лише інструментом ввічливості, але й способом адаптації в нових соціальних умовах. Наприклад, у ділових контекстах він використовується для створення доброзичливої атмосфери перед обговоренням основних питань. У неформальних ситуаціях (наприклад, у транспорті чи під час очікування) «SMALL TALK» допомагає уникнути мовчання і забезпечити комфортне спілкування.

Отже, «SMALL TALK» — це універсальний жанр, який знаходить застосування у найрізноманітніших ситуаціях спілкування: як у формальному, так і у неформальному. Він дозволяє налагодити контакт, створити позитивну атмосферу і знизити рівень напруження. Його функціональність пояснюється здатністю забезпечувати комфортність комунікації та підтримувати позитивний настрій співрозмовників. А його етнокультурна специфіка відображає норми і цінності англомовної комунікації, однак у сучасному світі small talk поступово інтегрується в інші культури, зокрема в українську, де він стає інструментом ефективної соціальної взаємодії.

У сучасному світі, де міжособистісна комунікація стає дедалі більш важливою, «SMALL TALK» відіграє роль не лише як засіб етикету, а й як ефективний інструмент для встановлення та підтримання соціальних зв'язків.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ «SMALL TALK» В АНГЛОМОВНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ДИСКУРСІ

2. 1. Лінгвостилістичні маркери й засоби реалізації «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі

«SMALL TALK» є невід’ємною частиною комунікаційного дискурсу, оскільки він слугує своєрідним інструментом встановлення соціального контакту та створення невимушеної атмосфери спілкування. Лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» включають простоту синтаксичних конструкцій, часте використання розмовної лексики, кліше та мовних штампів. Наприклад, фрази на кшталт “*Nice weather, isn’t it?*” або “*How was your weekend?*” допомагають легко та невимушено встановити контакт між незнайомцями.

Важливою характеристикою «SMALL TALK» є орієнтація на прагматично ціннісний параметр, адже, з одного боку, досягаються комунікативні цілі, а, з іншого – реалізуються принципи так званого екологічного спілкування: “*ecolinguistics explores the role of language in the life sustaining interactions of humans, other species and the physical environment*” [Scannell 2004, p. 3]. Екологічний аспект британського «SMALL TALK» досягається за рахунок великої кількості лінгвістичних елементів: ввічливі форми спонукання (*will you/ would you/ could you do sth ..., please?*) замість наказового способу (*Do something!*), розділові питання, які поєднують в собі як риси запитального, так і стверджувального висловлювання (*You speak English, don’t you? You don’t speak English, do you?!*), вибір політкоректних слів (*elderly* замість *old*, *disabled people with accessibility needs* замість *handicapped* або *invalid*), суперлативні форми прикметників (*awesome, fascinating, excellent, brilliant, unbelievable, gorgeous, incredible, significant, super, fabulous,*

perfect, marvelous) [Матюхіна, Шпак 2024, с. 25].

Прикметно, що більшість дослідників екологічність вважають головною рисою «SMALL TALK», яка «веде до збереження фізичного та емоційного здоров'я людини, а комунікація відповідає моральним та етичним нормам суспільства, де комуніканти повинні в ідеалі представляти собою потенційно кооперативноконформний тип (термін К. Сєдова) дискурсивної особистості, орієнтований на тактику погодження з партнером по комунікації» [Морозова, 2015, с. 258].

В статті І. Базарової аналізується бінарна природа світської бесіди, яка «постає, з одного боку, як оцінюваний позитивно феномен: як прояв ввічливості, соціальна дія, що має офіційний характер і не примушує комунікантів до надмірних зусиль, адже це легка бесіда; з іншого боку, цей феномен оцінюється дещо негативно, зневажливо, адже світська бесіда має риси звичайності, банальності, дріб'язковості, незначущості» [Базарова, 2023, с. 31].

В цьому контексті дослідники відзначають головні лінгвостилістичні риси феномену «SMALL TALK»:

1. Наявність розмовної лексики, а також неформальної лексики, можливі скорочення ("*gonna*," "*wanna*"), використання ідіом, що сприяють створенню невимушеного тону.
2. Використання фразеологізмів та кліше, наприклад, шаблонні фрази "*How are you doing?*" або "*It's a small world*" зазвичай використовуються для заповнення пауз та підтримання розмови.
3. Простота синтаксису, перевага надається простим реченням, використовуються короткі питання та відповіді, наприклад, "*Lovely day, isn't it?*".
4. Емоційна забарвленість, вживається або емоційно нейтральна або позитивно забарвлена лексика, що сприяє створенню доброзичливої атмосфери [Жовнір 2016, с. 16].

На нашу думку, негативні риси звичайності, банальності, дріб'язковості,

незначущості нівелюються вищезазначеними лінгвостилістичними рисами, що дозволяють охарактеризувати «SMALL TALK» як стилістично специфічну форму спілкування, орієнтовану на створення соціальної гармонії.

Поняття «SMALL TALK» розкривається через низку прагматичних функцій, основними з яких можна назвати:

1. Фатична функція – для підтримання контакту між співрозмовниками. Таке спілкування є «ритуалізованим, традиційно зумовленим, нерозривно пов'язаним з соціальним середовищем, воно не має інформативного навантаження» [Benveniste 1971, p. 76]. Подібна комунікація важлива в англійських культурах, де «SMALL TALK» слугує показником соціальної ввічливості, точніше – «соціальним ритуалом, який пропонує готові поведінкові коди для запобігання загрози втрати соціального зв'язку» [Gonzalez 2014, p. 28].

2. Соціальна адаптація: «SMALL TALK» допомагає співрозмовникам пристосуватися до нових соціальних умов і підготувати ґрунт для глибшої взаємодії. Наприклад, у діловому спілкуванні прийнято вести короткі розмови перед зустрічами, що сприяє налагодженню продуктивного діалогу.

3. Функція соціальної стратифікації: «SMALL TALK» може використовуватися для визначення соціального статусу співрозмовників, особливо через вибір тем. До прикладу, у формальному контексті теми обговорення можуть включати загальні новини або культурні події.

4. Встановлення довіри: невимушені теми (погода, останні новини) створюють відчуття спільності й довіри між співрозмовниками [Базарова 2024, с. 51–53].

Таким чином, «SMALL TALK» можна охарактеризувати як ефективний інструмент для досягнення гармонійної соціальної взаємодії.

Вже зазначалося, що у різних контекстах англійського дискурсу «SMALL TALK» має свої особливості та стилістичні маркери, які варіюються залежно від ситуації, учасників і мети спілкування.

1. Діловий контекст. Закономірно, що у формальному спілкуванні «SMALL TALK» зазвичай обмежується нейтральними темами, такими як погода, транспорт чи останні події в робочій сфері. Наприклад: *"Did you have a smooth trip here?"*, *"The conference has been quite insightful, hasn't it?"*

Стилістичні маркери – вживання стриманої лексики, уникання сленгу та фраз, що можуть викликати неоднозначність.

2. Неформальний контекст. Логічно, що у дружній комунікації домінує неформальна лексика та гумор, а також наявне використання ідіом та скорочень. Наприклад: *"Hey! Long time no see!"*, *"Can't believe how fast this year's flown by!"*

3. Міжкультурне спілкування: «SMALL TALK» в такому дискурсі може суттєво відрізнятися в залежності від культурних та поведінкових особливостей певної країни. Наприклад, у США прийнятно жартувати навіть із незнайомцями, тоді як у Великій Британії переважає ввічливість та стриманість.

4. Онлайн-комунікація: В інтернет-спілкуванні «SMALL TALK» адаптується до специфіки цифрового середовища. Для нього характерне використання емодзі (*"How's it going? 😊"*), скорочень (*"BRB," "LOL"*) та мемів [Поваляєва 2014, с. 105].

Загалом, стилістичні маркери «SMALL TALK» акцентують на таких основних характеристиках, як забезпечення ефективності у встановленні соціального контакту та адаптивність до різноманітних комунікаційних умов.

Таким чином, «SMALL TALK» виконує такі важливі функції: підтримка соціальних ролей, встановлення контакту між учасниками комунікації, пом'якшення психологічної дистанції між співрозмовниками та демонстрація культурної ідентичності. До стилістичних особливостей «SMALL TALK» можна віднести: використання нейтральної лексики, фразеологізмів, ідіом, ввічливих кліше, а також специфічних формул мовного етикету, притаманних англомовній культурі.

2.2. Культурно зумовлені особливості «SMALL TALK» в англомовному комунікативному дискурсі

«SMALL TALK» – це специфічний феномен, глибоко інтегрований у комунікативну практику англомовних культур, і значною мірою зумовлений їхніми культурними та поведінковими особливостями. До таких особливостей англомовних країн (Сполучені Штати, Великобританія, Канада та Австралія) можна віднести толерантність до неформального спілкування, де «SMALL TALK» служить культурним маркером відкритості та ввічливості.

Якщо більш детально розглядати специфіку «SMALL TALK» в англомовних культурах, то можна виділити ряд характерних ознак:

1) тематика бесіди: розмови часто зосереджуються на нейтральних темах (погода, спорт, подорожі або поточні події). Наприклад, *“Lovely day, isn’t it?”*, *“This café has such a cozy vibe!”*, *“Have you seen the latest Marvel movie?”*;

2) неформальність: тон розмови є невимушеним, без використання складних мовних конструкцій;

3) емпатійність: учасники «SMALL TALK» намагаються продемонструвати доброзичливість і підтримку. Наприклад, замість *“You look tired”* краще сказати: *“Are you having a busy week?”*;

4) прагнення до уникнення конфліктних або неоднозначних тем, що може порушити гармонію спілкування. Наприклад, замість *“What do you think about Brexit?”* краще вжити *“How’s work been treating you?”*;

5) увага до ввічливості та дистанції: «SMALL TALK» підкреслює повагу до особистого простору співрозмовника. Цьому сприяють ввічливі формули: *“If you don’t mind me asking...”*, *“I hope I’m not disturbing you, but...”*;

6) гумор і самоіронія є ключовими елементами «SMALL TALK» у британській та американській культурі, що допомагає зняти напругу й створити позитивну атмосферу. Наприклад: *“Well, British summer is here – two days of sunshine and back to rain!”* [Матузкова 2022, с. 190].

Таким чином, «SMALL TALK» виступає як важливий інструмент

соціалізації, що дозволяє підтримувати взаємоповагу та зменшувати соціальну напругу. Наприклад, у Великій Британії світська бесіда використовується для встановлення контакту в професійних або громадських середовищах, тоді як у США вона слугує способом прояву дружелюбності в повсякденному житті.

В англomовному комунікаційному дискурсі через використання «SMALL TALK» передаються та транслюються етикетні норми і соціальні коди. Етикетні норми визначають прийнятну мовну поведінку, що включає способи звертання, привітання, прощання та встановлення контакту, а «SMALL TALK» забезпечує їх ефективне впровадження в повсякденне життя.

Слід зазначити, що через використання «SMALL TALK» відбувається: 1) соціальна адаптація: співрозмовники засвоюють прийнятні мовні моделі та намагаються відповідати очікуванням учасника діалогу; 2) передача культурних цінностей: «SMALL TALK» транслює принципи толерантності, ввічливості й уваги до співрозмовника; 3) закріплення соціальної ієрархії: специфічні мовні та стилістичні форми можуть вказувати на статус учасників розмови, їхню роль у певному середовищі [Матузкова 2022, с. 192].

Вже згадувані культурні відмінності англomовного дискурсу визначають і різницю між характеристиками «SMALL TALK», тому важливо окреслити ці відмінності для кращого розуміння культурних особливостей досліджуваного явища. Розглянемо основні риси британського, американського, австралійського та канадійського «SMALL TALK», що узагальнено у таблиці (табл.1).

1. Британський «SMALL TALK» «обирає» тематику погоди, адже це універсальна та безпечна тема для розмови. Наприклад, *“Lovely weather today, isn’t it?”*, *“It looks like rain again. Typical British summer!”*. Уникається пряmolінійність, щоб не створювати незручності. Наприклад, замість *“You’re late!”* коректно вжити *“Traffic must have been terrible today.”*. Для британського *small talk* характерні гумор і самоіронія, що допомагає зробити бесіду більш невимушеною. Наприклад, *“It’s Monday again – I barely survived the weekend!”*. Можуть обговорюються місцеві новини, особливо в маленьких

містах: *“Have you seen the new café on High Street?”*.

2. Американський «SMALL TALK» демонструє відкритість та позитивний настрій. Американці часто починають розмову з компліментів або оптимістичних тем: *“I love your jacket! Where did you get it?”*. Ще однією характерною рисою є готовність говорити про особисте: *“What are you up to this weekend?”*. *Small talk* в американській культурі є лише містком до більш серйозної розмови: *“How’s it going? Great! Now, about that project...”*. Також часто обговорюють спортивні події, телевізійні шоу чи музику. Наприклад, *“Did you watch the Super Bowl last night?”*.

3. Австралійському «SMALL TALK» притаманні невимушеність та простота. Австралійці уникають формальностей і люблять жартувати: *“G’day! How’s it going, mate?”*. Характерні теми природи й відпочинку: *“Did you check out the waves at Bondi this morning?”*. Обговорюються спільні інтереси, наприклад: *“How’s the new café down the road? Worth a visit?”*.

4. Канадський «SMALL TALK», в першу чергу, апелює до ввічливості. Канадійці уникають різких неоднозначних тем, акцентують увагу на нейтральних питаннях. Наприклад: *“How’s your day going? Hope the weather’s treating you well.”*. Пропагують толерантність, тому часто використовують ввічливі вирази: *“Sorry, but may I ask if you’re new to this area?”*. Притаманні теми природи та сезонів. Канадці люблять говорити про зміни погоди або зимові види спорту. Наприклад: *“It’s finally snowing! Time to hit the slopes.”*

Можна зробити висновок, що національні особливості світської бесіди визначаються культурними цінностями: толерантністю, формалізмом, емпатією, практичністю тощо.

Аналіз культурних відмінностей реалізації «SMALL TALK» стане певним орієнтиром нашого дослідження – дослідити схожість та різницю британського комунікаційного дискурсу в різних жанрових модифікаціях – літературному творі, фільмі та серіалі.

Таблиця 2. Національні особливості «SMALL TALK» в англomовному комунікаційному дискурсі

Країна/Культура	Основні риси <i>small talk</i>	Типові теми	Приклади фраз
Велика Британія	Стриманість, ввічливість, гумор, самоіронія	Погода, місцеві новини, спорт	<i>“Lovely day, isn’t it?”</i> , <i>“Typical British summer – rain again!”</i>
США	Відкритість, позитивність, швидкий перехід до основної теми	Сім’я, хобі, спорт, телебачення	<i>“I love your shoes! Are they new?”</i> , <i>“What are you up to this weekend?”</i>
Австралія	Невимушеність, жарти, мінімум формальностей	Природа, пляжі, відпочинок	<i>“G’day, mate! How’s it going?”</i> , <i>“Did you check out the waves at Bondi this morning?”</i>
Канада	Толерантність, ввічливість, уникнення конфліктів	Погода, природа, зимові види спорту	<i>“How’s your day going?”</i> , <i>“It’s finally snowing! Time to hit the slopes.”</i>

2.3 Лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK» у романі Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*”

Творчість сучасного англійського письменника Джуліана Барнса, лауреата Букерівської премії 2011 року, є яскравим прикладом втілення постмодерністських прийомів, який «поєднує у своїх творах прославлений іронічний стиль англійської літератури з новітніми прийомами подачі матеріалу» [Костенко 2020, с. 47]. Його роман “*The Sense of an Ending*” («Відчуття закінчення») (2011) став результатом багаторічної рефлексії про екзистенційну роль любові та смерті, про природу людської пам'яті.

Цей художній твір відібраний нами для аналізу лінгвостилістичних особливостей та засобів реалізації «SMALL TALK», бо є зразком майстерності втілення через мову культурноісторичних аспектів британського світу, «його твори сприяють збагаченню романної форми, виділяються одночасним поєднанням традиціоналізму і постмодернізму, відрізняються динамічною побудовою, своєрідною оповідною структурою, виразністю точки зору і тону голосу оповідача» [Костенко 2020, с. 47].

Роман розповідає про життя Тоні Вебстера, чоловіка середнього віку, який згадує своє минуле та переосмислює важливі події свого життя. Історія розгортається у двох частинах.

У першій частині Тоні розповідає про свої шкільні роки, дружбу зі своїм інтелектуально розвиненим другом Адріаном та їхні життєві філософії. Особливу роль в його житті відіграє Вероніка, дівчина, з якою у Тоні був роман. Після розриву вона починає зустрічатися з Адріаном, що викликає злість Тоні. Незабаром після цього Адріан покінчує життя самогубством, залишивши таємничу передсмертну записку.

У другій частині Тоні несподівано отримує спадок. Він складається з невеликої суми грошей і щоденника Адріана, який знаходиться у Вероніки. Завдяки їхньому спілкуванню Тоні поступово дізнається шокуючі подробиці свого минулого.

Стосунки Адріана та Вероніки були набагато складнішими, ніж він собі уявляв. Ці викриття змушують Тоні переосмислити сенс своєї пам'яті і питання моральної відповідальності.

Таким чином, магістральною темою роману є плинність пам'яті, її суб'єктивність і її вплив на наше сприйняття себе та інших. Бернс блискуче показує, як наша інтерпретація минулого змінюється з новими знаннями та досвідом [Соловей 2015, с. 228].

Текст роману *“The Sense of an Ending”* ілюструє, що «SMALL TALK» є важливим елементом у налагодженні спілкування між героями. У цьому творі світська розмова не тільки відображає характерні риси героїв, але й виконує певні функції, такі як встановлення соціальних контактів, дотримання офіційності, підготовка тем для більш важливих розмов.

До лінгвостилістичних маркерів «SMALL TALK» у романі *“The Sense of an Ending”* належать:

1) ввічливі кліше, тобто загальноживані фрази, що слугують для підтримки розмови. Наприклад: *“How are things?”*, *“It’s been a long time.”*. У творі ці кліше часто використовуються під час зустрічей головного героя Тоні Вебстера з іншими персонажами;

2) вживання фатичних виразів, які не несуть інформаційного навантаження, але підтримують контакт між співрозмовниками. Наприклад: *“Well, you know...”*, *“That’s the way it goes.”*.

3) використання вставних слів та виразів для заповнення пауз і створення невимушеної атмосфери. Наприклад: *“I mean...”*, *“You see...”*, *“Sort of...”*.

4) риторичні запитання, що підтримують динаміку бесіди, не вимагаючи серйозної відповіді. Цей прийом у творі відображає роздуми героїв. Наприклад: *“Funny how life turns out, isn’t it?”*.

5) наявність скорочених речень та спрощених синтаксичних конструкцій є характерною ознакою неформальної бесіди. Закономірно, що у романі вони ілюструються такими прикладами: *“Been busy?”*, *“Nice weather today, isn’t*

it?”.

Аналізуючи засоби реалізації *small talk* у романі “*The Sense of an Ending*”, виділимо такі аспекти:

1. Теми для розмови. Прикметно, що персонажі часто звертаються до загальних, безпечних тем, таких як, погода: “*Looks like rain again, doesn't it?*” або подорожі: “*Remember that trip we took years ago?*”.

2. Гумор і іронія. Іронічні зауваження, щедро «вплетені» в «SMALL TALK» між персонажами, зазвичай показують рефлексію над минулим і підкреслюють зміни в поглядах персонажів з часом. Наприклад, фраза “*We thought we knew everything back then, didn't we?*” відображає самоіронію та водночас легке співчуття до власної юнацької наївності.

3. Адаптація до співрозмовника. Мовлення Тоні змінюється залежно від статусу чи близькості іншого персонажа. Наприклад, діалоги з Веронікою стримані, а з друзями, навпаки, – невимушені.

4. Емоційна дистанція. «SMALL TALK» використовується для збереження формальності та уникнення глибоких тем. Персонажі говорять на нейтральні теми, щоб приховати напруженість.

Розберемо ці аспекти на конкретних прикладах з роману “*The Sense of an Ending*”.

Приклад 1: Зустріч Тоні з Веронікою.

Фрази: “*You look well. How have you been?*”

Маркери: Ввічливі кліше, емоційна дистанція.

Функція: Підтримання формальної атмосфери, уникнення конфліктів.

Приклад 2: Розмова Тоні з друзями юності.

Фрази: “*What's new?*”, “*Had a good weekend?*”

Маркери: Спрощений синтаксис, гумор, вставні вирази.

Функція: Створення легкої та невимушеної атмосфери.

Приклад 3: Спогади про минуле.

Фрази: “*Remember how carefree we were?*”, “*Time flies, doesn't it?*”

Маркери: Риторичні запитання, фатичні вирази.

Функція: Підкреслення плину часу, створення настрою ностальгії.

Розібравши конкретні приклади, зробимо висновок, що у романі “*The Sense of an Ending*” «SMALL TALK» виконує не лише соціальну функцію, але й стає літературним засобом, який допомагає розкрити стосунки між героями, їхні емоційні стани та культурні особливості їхнього спілкування. Мовні особливості, такі як ввічливі фрази, загальноприйняті кліше, спрощений синтаксис і риторичні запитання, підкреслюють легкість і емоційну стриманість британської «SMALL TALK».

Таблиця 3. Особливості вираження *small talk* у романі Джуліана Барнса “*The Sense of an Ending*”

Категорія	Опис	Приклад	Функція
Гумор і іронія	Small talk часто супроводжується іронічними зауваженнями, що додають легкості розмові.	“ <i>We thought we knew everything back then, didn't we?</i> ”	Відображення самоіронії, підкреслення наївності молодості та створення емоційного зв'язку між персонажами.
Рефлексія над минулим	Іронія використовується для переосмислення минулого через призму зрілості.	“ <i>Funny how life turns out differently than we expect, don't you think?</i> ”	Підкреслення змін у світогляді персонажів, формування спільного простору для роздумів.
Нагадування про спільний досвід	Іронія часто стосується подій або моментів, які є зрозумілими для співрозмовників.	“ <i>And we really thought we were so clever back then, didn't we?</i> ”	Створення атмосфери близькості через гумор і звернення до спільного минулого.
Підкреслення контрасту	Іронія підкреслює контраст між юнацькими очікуваннями та реаліями дорослого життя.	“ <i>Amazing how we thought we'd change the world, and look at us now.</i> ”	Формування настрою легкого жалю чи розчарування, але без драматизації, через іронічний тон.

2. 4. Фільм “*The King’s Speech*”: соціокультурна специфіка феномену «SMALL TALK»

Фільм “*The King’s Speech*” (в українському перекладі «*Король говорить!*» або «*Промова короля*») (2010) майстерно розкриває особливості британської культури спілкування, демонструючи використання різних мовних засобів та способів мовлення в контексті соціальних і статусних відносин.

Один із синів короля Англії Георга V, принц Альберт, з раннього дитинства заїкається, його мова була невиразною та нечіткою, що було величезною проблемою для королівської сім’ї. Щоб впоратися з цим, Альберт відвідує різних лікарів, але їхні методи лікування не допомагають. Все змінюється, коли принц Альберт потрапляє на терапію до іноземного експерта Лайонела Лога, якому вдалося знайти підхід до пацієнта та виправити проблему. Їхні бесіди демонструють вплив світської розмови на побудову довіри та партнерства шляхом поступового переходу від формального до неформального спілкування [Farndale 2011].

Таким чином, «SMALL TALK» відіграє важливу роль у встановленні взаєморозуміння між персонажами фільму. Спочатку король Георг VI намагається дотримуватись формального мовлення, характерного для його статусу, але Лайонел свідомо руйнує ці бар’єри за допомогою невимушених розмов. Це сприяє створенню довірливої атмосфери. Це яскраво ілюструється при першій зустрічі Георга VI з Лайонелом Логом:

Король: “*How do you do?*”

Лайонел: “*Call me Lionel. I don’t care much for titles.*”

Лайонел використовує неформальний стиль, підкріплений нотками гумору, щоб зняти напругу та зблизитися з королем. Для принца подібне спілкування – порушення соціальної ієрархії, але в рамках «SMALL TALK» створює умови для більш відкритого діалогу.

У фільмі можна виділити наступні лінгвостилістичні маркери «SMALL

TALK»:

1. **Формальні ввічливі фрази**, характерні для формальної британської світської бесіди. Вони демонструють повагу до співрозмовника та використовуються під час перших зустрічей. Наприклад: *“It’s a pleasure to meet you.”*

2. **Жарти та самоіронія**, вкладені у вуста лікаря Лайонела, відображають його підхід до «SMALL TALK», щоб створити невимушену атмосферу та зняти напругу у спілкуванні. Наприклад: *“My castle, my rules!”*

3. **Вставні слова та вирази** на кшталт *“You see...”, “I mean...”* вживаються для підтримки невимушеності розмови та створення плавного переходу між темами.

4. **Риторичні запитання**, які використовує лікар, викликають інтерес співрозмовника та стимулюють подальший розвиток розмови. Наприклад: *“You don’t actually talk to your patients, do you?”*

5. **Спрощений синтаксис** виконує функції підтримання невимушеності діалогу: *“Let’s try that again, shall we?”*

«SMALL TALK» у цьому художньому фільмі характеризується певними соціокультурними аспектами, демонструючи суто британський підхід до ведення такого роду бесід:

1. **Повага до соціального статусу**. Герої навіть у неформальному спілкуванні демонструють ввічливість і дотримуються правил етикету.

2. **Типові теми розмов** – про погоду (*“Nice day, isn’t it?”*), про родину, про минулі події, що використовуються для підтримання розмови.

3. **Іронія як стиль спілкування**. Іронічні репліки лікаря Лайонела підкреслюють любов британців до гумору навіть у серйозних ситуаціях.

4. **Дистанція та адаптація**. Характерним є те, що герої змінюють стиль мовлення залежно від статусу співрозмовника. На противагому усталеним нормам, Лайонел дозволяє собі більше неформальних речей, тоді як король дотримується традиційного формального стилю.

Таким чином, фільм *“The King’s Speech”* є вдалою спробою ілюстрації

різноманіття світських розмов у британській культурі спілкування. Використання мовних стилістичних особливостей (ввічливі фрази, гумор, сарказм) та соціокультурних прийомів (коригування статусу, дистанціювання), характерних, в першу чергу, для британського «SMALL TALK», дозволяє героям подолати комунікативні бар'єри та побудувати глибокі стосунки.

Таблиця 4. Приклади лінгвостилістичних особливостей та засобів реалізації «SMALL TALK» у фільмі “The King’s Speech”

Сцена	Лінгвостилістичні особливості	Засоби реалізації <i>small talk</i>
Перша зустріч Георга VI та Лайонела	Використання ввічливих фраз-кліше (“ <i>How do you do?</i> ”, “ <i>Pleasure to meet you</i> ”)	Формальність початкового <i>small talk</i> перед переходом до основної теми.
Лайонел про особисті теми	Жартівливий тон (“ <i>Call me Lionel. I don’t care much for titles.</i> ”)	Гумор для створення невимушеної атмосфери та зняття напруги.
Тренування промови	Використання вставних фраз (“ <i>I mean...</i> ”, “ <i>You see...</i> ”, “ <i>Sort of...</i> ”)	Неформальна мова для підтримання діалогу та легкості комунікації між персонажами.
Сімейні розмови Лайонела та короля	Звертання до універсальних тем (“ <i>Lovely weather today.</i> ”, “ <i>The kids are growing so fast, aren’t they?</i> ”)	Загальні теми для встановлення довіри та теплих стосунків.

2.5. Серіал “*Fleabag*”: лінгвостилістична специфіка вираження культури «SMALL TALK»

Мовний матеріал британського серіалу “*Fleabag*” (в українському перекладі «Погань») (2016-2019), де головну роль зіграла актриса Фібі Воллер-Брідж, є яскравим прикладом сучасного британського стилю спілкування. Сама назва роботи підкреслює особистість та зовнішній вигляд головної героїні, за словами авторки «це повинно створювати враження, що героїня повністю контролює своє життя, хоча насправді це не так, а сама назву серіалу цілком виправдовує як конотативну так і естетичну сторону, до того ж відповідає контексту оригіналу» [Волченко 2022, с. 151].

Реалізація стратегій «SMALL TALK» відіграє важливу роль у серіалі, а саме – підтримує невимушену розмову, служить засобом розкриття внутрішнього світу героїв, створює комічні ситуації та підкреслює соціокультурні аспекти спілкування.

Розглянемо лінгвостилістичні особливості «SMALL TALK», наявні у даному серіалі:

1. **Використання іронічних та саркастичних зауважень** є ключовою рисою «SMALL TALK» головної героїні. Вони допомагають уникнути незручності в соціальних ситуаціях і створюють комічний ефект. Наприклад: “*So, do you and your priest talk about God, or just...?*”, що вживається як спосіб перервати напруження в розмові зі священником.

2. **Гумористичні вставки.** Героїня серіалу часто жартує, навіть у формальних ситуаціях, що підкреслює її нестандартне мислення та спробу дистанціюватися від соціальних конвенцій. Наприклад: “*I sometimes worry I wouldn't be such a feminist if I had bigger tits*”, де легкий жарт перетворює *small talk* на засіб для рефлексії над важливими соціальними темами.

3. Характерні **риторичні запитання**, вкладені у уста головної героїні, щоб створити ілюзію інтерактивності розмови. Наприклад: “*Do I have a massive arsehole, or is it just him?*”.

4. **Фрагментовані конструкції** у вигляді коротких фраз створюють напругу, щоб підсилити комічний ефект. Наприклад: *“Oh, you know... the usual.”*

5. **Використання сленгу**, що характерно для «SMALL TALK» Флібет активно послуговується сучасним британським сленгом, щоб створити невимушену атмосферу. Наприклад: *“He’s just a bit of a knob, isn’t he?”*.

Як бачимо, мовні особливості «SMALL TALK» в серіалі «*Fleabag*» яскраво демонструють сучасний британський стиль спілкування, який поєднує в собі сарказм, гумор і неформальність. Використовуються різні лінгвістичні прийоми: саркастичні зауваження, риторичні запитання та сленг, щоб створити невимушену атмосферу, розкриваючи внутрішній світ героїв. Сарказм та іронія як центральні елементи «SMALL TALK» допомагають персонажам уникнути незручності в соціальних ситуаціях, а також забезпечують комедійний ефект, який є центральним для стилю серіалу.

Розглянемо засоби реалізації «SMALL TALK» у серіалі на прикладі конкретних діалогів персонажів:

1. У кафе (Сезон 1, Епізод 2).

Діалог:

Fleabag: “Do you want the flat white or the latte?”

Клієнт: “What’s the difference again?”

Fleabag: “About 50p and a bit of foam.”

Клієнт: “Flat white, then.”

Fleabag: “Living dangerously, I see.”

Цей епізод яскраво ілюструє лаконічність і гумор, які характерні для британської манери «SMALL TALK». Сарказм головної героїні направлений на те, щоб розрядити атмосферу повсякденної розмови, створюючи легкість у комунікації з клієнтом.

2. На вечірці (Сезон 2, Епізод 1).

Діалог:

Гість: “Hi, I don’t think we’ve met. I’m Tom.”

Fleabag: "Oh, hi, I'm Fleabag. Sorry, I think I just ate the last sausage roll."

Гість: "That's okay, I was eyeing the quiche anyway."

Fleabag: "Brave choice. It's been out for hours."

Ця розмова показує взаємодію героїв через гумор та самоіронію. Флібет використовує непрямий комплімент, маскуючи його жартом про їжу, що дозволяє уникнути формальності.

3. У черзі в магазині (Сезон 1, Епізод 4).

Діалог:

Касир: "How's your day going?"

Fleabag: "Not bad, thanks. Yours?"

Касир: "Same old. Paper or plastic?"

Fleabag: "Oh, reusable. Saving the planet, one tote bag at a time."

Тонкий гумор героїні вписується в контекст особливостей «SMALL TALK» та демонструє її саркастичне ставлення до сучасних тенденцій екологічної відповідальності.

4. У транспорті (Сезон 1, Епізод 5).

Діалог:

Man: "Busy train today, huh?"

Fleabag: "Yeah. Almost feels like they're handing out free sandwiches or something."

Man: "We can only dream."

«SMALL TALK» у цьому епізоді відображає характерну британську манеру перетворювати банальні зауваження (погода, натовп у транспорті тощо) у гумористичні обмін думками.

6. На прогулянці з собакою (Сезон 2, Епізод 3).

Діалог:

Neighbor: "Cute dog. What's his name?"

Fleabag: "Hilary. Yes, it's a he."

Neighbor: "Love that. Very progressive."

Ця сцена відображає тенденцію британської культури обговорювати

гендерні стереотипи в дещо іронічній формі, навіть у контексті повсякденної розмови.

7. У таксі (Сезон 2, Епізод 5).

Діалог:

Taxi driver: "Been busy today?"

Fleabag: "You're my first ride."

Taxi driver: "Lucky me."

Fleabag: "I'll try not to set the bar too high."

Ця розмова яскраво передає гумористичні нотки в формальному «SMALL TALK», роблячи його більш особистим і цікавим.

8. У перукарні (Сезон 2, Епізод 2).

Діалог:

Hairdresser: "What are we doing today?"

Fleabag: "Making me look less like I cried in the shower this morning."

Hairdresser: "I've got just the thing for that."

Ілюструється іронічний підхід до особистих ситуацій, що відображає особливість британців обговорювати складні емоції з гумором та легкістю.

9. Сцена в кафе (Сезон 1, епізод 4).

Діалог:

Client: "I'm not sure... What would you recommend?"

Fleabag: "Well, the lemon cake is amazing, but it's really bad for you. The vegan brownie's technically better, but it tastes like a punishment."

Client: "Right... Okay, lemon cake then."

Fleabag: "Good choice. If you're gonna eat your feelings, eat something delicious."

Гумористичний тон Флібег у цій сцені допомагає зберегти баланс між невимушеністю та серйозністю, додаючи комічності типовій повсякденній ситуації.

10. У спортзалі (Сезон 1, Епізод 3).

Діалог:

Coach: "First time here?"

Fleabag: "Is it that obvious?"

Coach: "You're holding the weights upside down."

Fleabag: "I thought it was advanced technique!"

Саркастична самооцінка героїні допомагає створити невимушену та неформальну атмосферу навіть у нових потенційно напружених ситуаціях.

Розглянувши приклади діалогів у серіалі «*Fleabag*», можна стверджувати, що вони демонструють лінгвостильові особливості та засоби досягнення «SMALL TALK» в британському комунікативному дискурсі. Гумор, сарказм, сленг і легка самоіронія – основні засоби героїв, які не тільки допомагають уникнути соціальної напруги, але й дозволяють їм розкрити свій емоційний стан. «SMALL TALK» у діалогах демонструє здатність персонажів адаптуватися до різних соціальних ситуацій і використовувати невимушену розмову як механізм наближення або дистанціювання.

Що стосується лінгвокультурних аспектів «SMALL TALK» у «*Fleabag*», то вони реалізовані наступними параметрами:

1. **Типова іронія британців**, що характерна для їхньої культури, використовується для приховування емоцій чи уникнення серйозності. У серіалі «SMALL TALK» часто зачіпає загальні теми, такі як погода, родина, робота, але швидко переходить у сферу особистого або незручного.

2. **Руйнування соціальної дистанції**, адже головна героїня часто ігнорує формальний стиль спілкування, що типово для сучасної британської молоді.

3. **Сарказм як захисний механізм** допомагає уникнути розкриття справжніх емоцій, які хочуть приховати герої.

Отже, «SMALL TALK» у серіалі «*Fleabag*» виконує не лише комунікативну функцію, відображаючи унікальну особистість героїні в сучасному британському комунікативному дискурсі, а й створює яскравий соціальний та культурний контекст.

Таблиця 5. Лінгвостилістичні особливості та засоби реалізації «SMALL TALK» у серіалі «Fleabag»

Категорія	Приклад із серіалу	Функція
Іронія	<i>“So, do you and your priest talk about God, or just...?”</i>	Розрядка напруження, демонстрація гострого розуму героїні.
Гумор	<i>“I sometimes worry I wouldn’t be such a feminist if I had bigger tits.”</i>	Виклик сміху, привернення уваги до важливих тем у легкій формі.
Сленг	<i>“He’s just a bit of a knob, isn’t he?”</i>	Неформальність у спілкуванні, створення близькості.
Риторичні запитання	<i>“Do I have a massive arsehole, or is it just him?”</i>	Провокація інтерактивності та підтримка комічного ефекту.
Формальні фрази	<i>“Lovely day, isn’t it?”</i>	Соціальна адаптація, створення ввічливої атмосфери в комунікації.
Порушення норм	<i>“What a beautiful ceremony! So... when’s the divorce?”</i>	Підрив формальності, вираження протесту проти соціальних очікувань.

Художній дискурс охоплює не лише мовленнєві жанри та акти спілкування, але й ширші категорії, такі як комунікативні стратегії та тактики учасників спілкування, які формують різні дискурсивні ситуації.

Дослідження світського спілкування через концепт «дискурс» дозволяє розкрити його змістові шари та характерні особливості, а також простежити їх розвиток у динаміці. Світська комунікація постає як багатогранне комунікативне явище, процес мовленнєвої діяльності, що визначається конкретними традиціями світського етикету та реалізується в широкому спектрі когнітивно-комунікативних функцій, де домінуючу роль відіграє фатична функція.

Лексема «світськість» має багатогранне семантичне наповнення, яке охоплює як зовнішній, соціально-поведінковий аспект (прояви ввічливості, доброзичливості, поваги до оточуючих), так і внутрішній, естетичний

компонент (вишуканість манер, благородство, стилістична специфіка мовлення). У цьому контексті світський дискурс постає як цілеспрямована комунікативна взаємодія, що визначається ситуацією спілкування, вербальними особливостями та прагненням забезпечити психологічний комфорт учасників інтеракції. Його основу складають дотримання низки комунікативних стратегій і тактик, які дозволяють підтримувати гармонію в процесі спілкування.

Проаналізував використання такого феномену як «SMALL TALK» в романі, фільмі та серіалі ми дійшли до висновку, що для глибшого розуміння природи та особливостей мовленнєвого жанру необхідно звернути увагу на інтенції комунікантів, їхні комунікативні стратегії та тактики, що визначають формування того чи іншого жанру мовленнєвого акту. Тобто комунікант обирає якусь особливу модель мовленнєвої поведінки учасника спілкування у контексті соціальної взаємодії, яка спрямована на досягнення певних комунікативних цілей і реалізується за допомогою особливих мовних засобів.

Іншими словами, учасники світської бесіди балансують між двома принципами: демонструвати ввічливість і водночас гідно представляти себе. Таким чином, можна виділити дві ключові стратегії, які використовують учасники художньої світської бесіди: 1) стратегія виявлення інтересу до співрозмовника та 2) стратегія самопрезентації.

Перша стратегія ґрунтується на позитивній ввічливості, яка спрямована на підтримання та зміцнення «позитивного обличчя» співрозмовника. Це включає підкреслення спільності поглядів, демонстрацію дружності, участь у задоволенні інтересів, потреб або бажань адресата, створення оптимістичного настрою та уникнення конфліктів. Стратегію демонстрації інтересу до співрозмовника забезпечують такі тактики, як схвалення зустрічі, з'ясування стану справ співрозмовника, запитування його думки, погодження з висловленою думкою, висловлення компліментів та співчуття.

Тактика схвалення зустрічі використовується на початку світської бесіди та реалізується через стереотипні фрази і мовленнєві кліше, насичені

позитивно-емоційною лексикою. За даними вибірки, в англійському розмовному діалогічному мовленні тактика схвалення зустрічі розкривається за допомогою стереотипних реплік, які мають позитивне емоційне забарвлення: *How good it is to see you! What a surprise! It's nice to see you! It's very good of you to come! So glad you could come! Lovely to see you! I believe we're seeing you at ..., I'm glad you came! You don't know how good it is to see you! Good to see you!* Відповіді, зазвичай, є дзеркальними і теж складаються зі слів з позитивним емоційним забарвленням: *You too! It's nice to see you too! I'm glad I came! I'm glad to be here!*

Але якщо звернутись до фільму та серіалу, то цікавим є факт, що вищезазначені мовленнєві кліше не завжди потребують відповідної вербальної реакції. Реакція на стереотипні репліки тактики схвалення зустрічі може бути невербальною (наприклад посмішка, плескання по плечу або обійми).

Тактика з'ясування стану справ співрозмовника втілюється за допомогою різних типів питань: загальних, спеціальних, уточнювальних, перепитувань або питань-підхоплень, часто у елептивній формі. Ця тактика характеризується використанням емотивної лексики, фразеологізмів, кліше та модальних дієслів. Розповсюджені такі квеситиви-кліше, стереотипні мовленнєві формули типу *How are you?, How are things? Well, how's it all going? How are things with you and Millie? How are you getting on?, How's the family? How's everyone doing? What have you been up to? What brings you to Big Apple? How's your daughter, Joe?*

Відповідь зазвичай містить позитивно-оцінні слова типу *fine, good, not too bad, very well* тощо, які відповідають очікуванням співрозмовника.

Ця тактика використовується, як правило, на початку комунікативного контакту, особливо якщо далі йде інформативне спілкування. У сукупності з відповіддю-реакцією на питання дана тактика складає ініціальний комунікативний «SMALL TALK».

Тактика запитування думки співрозмовника реалізується через питання або твердження, які містять дієслова зі значеннями «незнання» чи «бажання

дізнатися». Наприклад питання: загальні, які можуть бути в негативній формі: *Will we reach Boston before noon? Do you like it? Don't you think it's a rather poor conceit? Would that interfere with me buying Micah out of the restaurant?;* спеціальні питання, які можуть бути еліптованими: *What do you think? What spices are you using? Why do you flirt back? Why fix it if it isn't broken? Then why hold the picnic this month?;* розділові питання: *Quite a surprise, didn't you think?;* декларативи: *I'd just like to know; I hope you don't have the same problem as yesterday. I'd just like to know how you did it; But of course, you must have your own views.* Такі мовленнєві одиниці спонукають співбесідника до висловлення власної думки з обговорюваного питання.

Тактика погодження з думкою співрозмовника може бути повною або частковою і включає підтвердження правоти співрозмовника. Це досягається шляхом повторення його слів, демонстрації розуміння, перефразування, підхоплення репліки, розширення або інтерпретації висловленої думки, а також схвалення. Наприклад: *Right! Absolutely! I know exactly what you mean!* Або як приклад можна привести такий діалог:

“Ooh, well... Why not! And could I try one of those sugar roses?”

“Sure,” says the girl pleasantly.

Тактика компліменту виражається через позитивно-оцінну лексику, прислівники-інтенсифікатори, а на рівні синтаксису — через окличні та негативно-питальні речення. Наприклад: *“Isn't that gown beautiful? Don't you look adorable? Is that the one, do you think?”* або *“Oh. Wow. I mean, this is... this is incredible”, “Honey, you are the cutest!”.*

Тактика співчуття спрямована на емоційну підтримку співрозмовника і реалізується через використання емоційно забарвленої лексики. Наприклад: *Oh dear. I'm so sorry.* Або *“So, Venetia, I was sorry to hear about you splitting up with your boyfriend. What a shame.”* Репліки співчуття виникають у світській бесіді як реакція на згадування про негативні події, а також коли мова йде про щойно померлих близьких співбесіднику людей. Мовленнєвими прийомами, які реалізують у світському мовленні тактику співчуття, є емоційна лексика:

pity, sorry, shame, окличні емпатичні конструкції: *What / Such a shame!, what / Such a / That's a pity!, Poor old you!* та еліптичні розділові питання, які містять у своєму складі негативно-оцінну лексику.

Тактика поздоровлення є вираженням симпатії й реалізується через усталені мовленнєві кліше. Наприклад: *Congratulations on all your success!, Merry Christmas, Congrats.*

Поздоровлення з професійними досягненнями пов'язані з успіхами комуніканта у тій чи іншій сфері, задля досягнення яких він доклав певних зусиль. Отже, поздоровлення супроводжується висловленням позитивної оцінки, схвалення. Похвали щодо успіхів адресата, що можна спостерігати у наступному прикладі:

Bernie: Oh splendid. Well done. How's the pay in movies? I mean, last film you did, what did you get paid?

Anna: Fifteen million dollars.

Bernie: Right. Right. So that's... fairly good. On the high side...

Тактика подяки вербалізується стандартними етикетними конструкціями, такими як дієслово *thank* в еліптичних структурах або за допомогою прикметників на зразок *grateful*. Щирість мовця може підкреслюється інтенсифікаторами *really, very*. Наприклад: *“Thank you so much, sir, I enjoyed that immensely.”* або *“How can I ever thank you enough for giving me the opportunity to live in this amazing place!”*

Друга стратегія базується на негативній ввічливості, яка допомагає забезпечити збереження комунікативної дистанції між учасниками бесіди та чітке її дотримання. У цьому контексті «негативне обличчя» розглядається як прагнення кожної людини уникнути перешкод або втручання з боку інших у реалізацію власних намірів і дій. Стратегію самопрезентації підтримують такі тактики, як висловлювання думки, виголошення сентенцій, надання порад, повідомлення новин або чуток, плітки, хвастоші, шпильки, жарти, ухилення від прямої відповіді та зміна теми розмови.

Тактика висловлювання думки характеризується вибором безпечних тем для обговорення, використанням розділових питань і зниженням категоричності тверджень. Наприклад: *“I might be wrong, but I think this approach could work.”*

Тактика висловлювання сентенцій реалізується через лаконічні, афористичні висловлювання, що підкреслюють категоричність.

Тактика поради втілюється через імпліцитно-перформативні висловлювання, такі як асертиви, експресиви або квеситиви. Наприклад: *“You might want to try asking him directly.”*

Тактика повідомлення новин або чуток зазвичай використовує запитання із дієсловом *hear* у теперішньому перфектному часі. Наприклад: *“Have you heard about their new project?”*

Тактика хвастоців вважається відхиленням від етикетних норм, але може бути обережно використана через перелік досягнень мовця. Наприклад: *“I was fortunate to receive three awards last year.”* Часто мовець дистанціюється від прямого хвастоца, додаючи: *“Not to brag, but...”*

Тактика шпильки має конфліктну природу, проте може бути доречною у світському дискурсі, якщо використовується саркастично або з гумором. Наприклад: *“Oh, you're early for once!”*

Тактика жарту реалізується через стилістичні засоби, такі як алогізм, гіпербола або перифраз. Наприклад: *“I'm so hungry I could eat a horse!”*

Тактика ухилення від прямої відповіді застосовується шляхом перепитувань або неконкретних відповідей. Наприклад: *“That's an interesting question, let me think about it.”*

Тактика зміни теми використовується для уникнення небажаних обговорень і реалізується вставними словами або імперативами. Наприклад: *“Anyway, what's your plan for the weekend?”*

Ці тактики спрямовані на ефективну самопрезентацію мовця та підтримання відповідного рівня взаємодії у світській бесіді.

Дослідження комунікативно-прагматичної структури «SMALL TALK» в

англомовному художньому дискурсі відкриває перед лінгвістами широкі можливості для глибокого аналізу стратегічних особливостей фатичного мовлення. Це дозволяє враховувати комплекс соціальних параметрів, таких як стать, професія, вік та інші характеристики учасників комунікації. Подібний підхід сприяє подальшому вивченню цього жанру у контексті комунікативної, когнітивної та прагматичної складових, а також виявленню особливостей у різноманітних дискурсивних практиках.

Особливий інтерес становлять порівняльні дослідження, спрямовані на виявлення лінгвокультурних особливостей «SMALL TALK». Наприклад, можна дослідити, як національні культурні традиції впливають на формування стратегій мовленнєвої поведінки, структуру мовленнєвих актів або використання невербальних компонентів у спілкуванні.

Перспективними напрямками також є аналіз міжкультурної варіативності у світському спілкуванні та визначення ключових параметрів, що відображають культурно-обумовлені відмінності, такі як рівень формальності, ступінь емоційності або прийняті норми ввічливості. Наприклад, у британському дискурсі акцент може бути зроблено на дотриманні традиційних форм ввічливості, тоді як у американському — на неформальності та демонстрації відкритості.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши наукові точки зору стосовно поняття «SMALL TALK», було визначено загальні риси та характерні ознаки досліджуваного явища. Крім того визначено риси комунікаційного дискурсу, в межах якого відбувалося дослідження. З'ясовано, що «SMALL TALK» є важливою частиною англomовної комунікаційної культури, зокрема в таких країнах як США, Великобританія, Канада та Австралія. Це універсальний жанр, який дозволяє налагодити контакт, створити позитивну атмосферу і знизити рівень напруження. Його функціональність пояснюється здатністю забезпечувати комфортність комунікації та підтримувати позитивний настрій співрозмовників. А його етнокультурна специфіка відображає норми і цінності англomовної комунікації, однак у сучасному світі «SMALL TALK» поступово інтегрується в інші культури, зокрема в українську, де він стає інструментом ефективної соціальної взаємодії. Також розглянуто лінгвостилістичні та лінгвокультурні особливості small talk на фатичному рівні англomовного комунікативного акту.

Виявлено, що роман Джуліана Барнса *“The Sense of an Ending”* є яскравим прикладом поєднання глибоких екзистенційних тем і комунікаційних аспектів, які розкривають характер взаємодії героїв. У цьому творі «SMALL TALK» не лише виконує свою традиційну функцію підтримання розмови, але й є важливим мистецтвом, яке допомагає передати емоційний стан героїв, їхні стосунки та соціокультурні особливості британського спілкування. Таким чином, «SMALL TALK» у романі виступає не лише елементом комунікації, але й ключем до розуміння динаміки людських стосунків. Цей феномен стає інструментом передачі емоційного підтексту, культурної специфіки та рефлексії героїв, демонструючи багатшаровість їхнього спілкування.

Зроблено висновок, що у фільмі *“The King’s Speech”* ключова роль small talk формує взаєморозуміння між персонажами та розкриває соціокультурні аспекти британської комунікативної культури. «SMALL

TALK» у даній роботі виконує функцію арбітра між формальним і неформальним спілкуванням, що дозволяє поступово зруйнувати соціальні бар'єри й створити довірливі стосунки між героями. Лінгвостилістичні засоби, що використовуються у культурі «SMALL TALK», включають формальні ввічливі фрази, гумор, самоіронію, риторичні запитання та спрощений синтаксис, забезпечуючи легкість комунікації та нівелюючи напружені моменти спілкування.

Здійснено аналіз лінгвістичного матеріалу на матеріалі діалогів серіалу «*Fleabag*», продемонструвавши, що «SMALL TALK» є багатофункціональним елементом комунікативної взаємодії, через який розкриваються як особистісні характеристики героїв, так і соціокультурні риси сучасного британського суспільства. Найважливішими стилістичними засобами для досягнення «SMALL TALK» є гумор, іронія, самоіронія та сарказм, що дозволяє героям зменшити соціальну напругу та створити комічні ситуації. Використання сленгу, риторичних запитань і фрагментованих структур забезпечує невимушеність і автентичність розмови, відповідає сучасному стилю спілкування британської молоді.

Виявлено, що «SMALL TALK» у серіалі виконує не лише поверхневу роль обміну репліками, а й слугує ключовим інструментом побудови сюжету, розкриття внутрішнього світу персонажів та формування їхнього емоційного фону. У цій роботі вдало поєднуються комедійний стиль із глибокими соціальними підтекстами, що демонструє культурні та мовні особливості сучасного британського суспільства.

Таким чином, аналіз роману “*The Sense of an Ending*”, фільму *The King’s Speech*” та серіалу “*Fleabag*” демонструє, що *small talk* є не лише засобом підтримання розмови, а й ключовим комунікативним інструментом, який розкриває емоційний стан героїв, їхні взаємини та стосунки, а також соціокультурні особливості британського суспільства.

Відзначимо, що спільними рисами для цих творів є: **1) використання лінгвостилістичних маркерів** (риторичні запитання, спрощений синтаксис,

фатичні кліше тощо) для створення легкості та природності у розмові;
2) гумористичні вставки, іронічні та самоіронічні конструкції створюють комічні ситуації або допомагають розкрити емоційний підтекст;
3) встановлення зв'язків між комунікантами, адже у всіх трьох творах «SMALL TALK» допомагає подолати бар'єри у спілкуванні та налагодити взаєморозуміння між персонажами; відображення культурних особливостей: «SMALL TALK» у цих роботах служить своєрідним відбиттям функціонування британської культури спілкування з характерними рисами ввічливості, іронічності та дотримання етикету.

Нами виявлено відмінні риси феномену «SMALL TALK». *По-перше, функціональність у сюжеті.* У романі “*The Sense of an Ending*” «SMALL TALK» використовується для створення формальних і неформальних взаємин, а також для окреслення проблеми плинності пам'яті та рефлексії персонажів. Фільм “*The King's Speech*” демонструє, як «SMALL TALK» дає можливість подолати мовленнєві бар'єри та встановити довіру між героями. У серіалі “*Fleabag*” «SMALL TALK» є центральним ядром побудови комічних ситуацій і розкриття внутрішнього світу персонажів через динамічний та сучасний стиль мовлення. *По-друге, соціокультурний контекст.* Ця проблема у романі “*The Sense of an Ending*” оприявнюється через зміни у сприйнятті часу, пам'яті та моральної відповідальності. У фільмі “*The King's Speech*” робиться акцент на подоланні статусної ієрархії через поступовий перехід від формального до неформального спілкування. Серіал “*Fleabag*” демонструє сучасні характерні риси британського суспільства, такі як прямотинійність, відкритість, щирість та любов до гумору.

Однією з характерних рис історичного розвитку суспільства (а особливо британського) є впорядковане та систематизоване функціонування різноманітних соціальних інститутів, серед яких важливе місце займає інститут світськості. Цей інститут відзначається формалізованим набором світських норм і манер, що вирізняються витонченістю, етикетною поштивістю та гіперболізованим акцентом на ввічливості.

З огляду на багатовимірність поняття світськості, можна виділити дві ключові стратегії поведінки, характерні для учасників художнього світського дискурсу. Перша – стратегія виявлення інтересу до співрозмовника, яка передбачає демонстрацію уваги до його думок, почуттів та інтересів, сприяючи створенню атмосфери взаєморозуміння. Друга – стратегія самопрезентації, яка акцентує увагу на власних рисах, цінностях або досягненнях, дозволяючи заявити про себе як про цікавого та компетентного співрозмовника.

Обидві стратегії виконують важливу роль у забезпеченні гармонійної комунікації, підтриманні довіри між співрозмовниками та формуванні соціальних зв'язків, що є невід'ємною складовою світського спілкування.

Враховуючи вищесказане, доходимо до висновку, що «SMALL TALK» є універсальним та багатогранним лінгвокультурним феноменом, що набуває унікального значення в залежності від контексту. Проаналізовані роботи демонструють, як через «SMALL TALK» передаються глибокі культурні, емоційні та соціальні аспекти життя персонажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анненкова О. Образ людини катастрофи у романі Джуліана Барнза «Відчуття закінчення». *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: філологічні науки*. 2023. № 1 (25). С. 50–60.
2. Антоненко, І. І. Комунікативний дискурс та його різновиди. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти»*, Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 63-66.
3. Базарова І. Дефініційний аналіз лексем small talk та gossip. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2023. № 89. С. 28-34.
4. Базарова І. Жарт як фатичний засіб, характерний для світської бесіди. *The current state of development of world science: characteristics and features: II International scientific and theoretical conference* : зб. матеріалів конференції. Lisbon: Volume 2, 2021. С. 14-16.
5. Базарова І. Світська бесіда і пліткарство як жанри фатичного спілкування (на матеріалі англомовного художнього літературного дискурсу і кінодискурсу): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2024. 221 с.
6. Балатова С. С. Сучасне розуміння концепту. *Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес* : матеріали II міжнародної наукової конференції. Чернівці : Книги – XXI, 2007. С. 38–46.
7. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : «Академія», 2004. 344 с.
8. Бацевич Ф. Термінологія комунікативної лінгвістики: аспекти дискурсивного підходу. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2002. № 453. С. 30–34.
9. Бондаренко К. Л. Лінгвокультурні особливості укр. та англ. сленгу: автореф. дис. к. ф. н. Д.: 2007. 22 с.
10. Боса Т.С. Теоретичні засади дослідження мовленнєвого жанру. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2018. VI(42), Issue: 149. P. 11-

- 15.
11. Буяльська Т.І. Комунікативно-прагматичні особливості висловлень з інтенціональним значенням підтримки у міжсуб'єктній інтеракції. *Нова Філологія. Запоріжжя*, 2016. №68. С. 101-108.
12. Велівченко В. Ф. Комунікативні стратегії і тактики мовця в сучасному англomовному емотивному дискурсі. *Вісник Черкаського університету*. 2010. Вип. 193. С. 99–106.
13. Волченко О. Використання адаптивних стратегій у відтворенні власних назв під час аудіовізуального перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 55. С. 149–152.
14. Гаврилюк І. Мас-медійний дискурс: змістові, структурні та функціональні особливості. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Вип. 10. С. 110–117.
15. Гармаш О. Л. Лінгвосинергетичний аспект розвитку словникового фонду англійської мови. Монографія. Запоріжжя, 2011. 323с.
16. Глущенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*, 2010, 32-44 с.
17. Голубовська І. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій : ВПЦ “Київський університет”, 2011. 223 с.
18. Досенко А., Гандзюк В. Сучасний медійний дискурс: підходи до типологізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. С. 200–204.
19. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту. Київ: Академія, 2009. 264 с.
20. Жовнір М.М. Світська бесіда як українській лінгвокультурний феномен і її трансформації в часі: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ : 200
Національна Академія Наук України. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, 2016. 23 с.
- 21.3
22. Іщенко Н. Г. Текст – цілісна мовна й мовленнєва структура: науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. *Філологічні науки. Мовознавство: збірник наукових*

- праць. 2016. Вип. 5. 128 - 130 с.
23. Козак О. Україномовний рекламний медіа дискурс: лінгвопрагматичний аспект. *Тренди та перспективи розвитку мультидисциплінарних досліджень* : матеріали II Міжнародної студентської наукової конференції, м. Чернігів, 15 вересня 2021 р. Вінниця, 2021. Т. 1. С. 102–104.
24. Компаній О. В., Поторій Н. В. Теоретико-методологічні засади вивчення мовленнєвих жанрів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (216) 2024, С. 194-198. Режим доступу: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-194-198> (дата звернення: 28.11.2024)
25. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 187 с., веб-сайт URL: <https://kpdі.edu.ua/biblioteka/%D0%9E/92..pdf> (дата звернення: 03.01.2024)
26. Костенко Г. Життя та пам'ять як моральні домінанти роману Дж. Барнса «Відчуття закінчення». *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія»*. 2020. Випуск 33. С. 46–54.
27. Лащук Ю. Особливості віртуального наукового спілкування: культурологічний контекст. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2010. Вип. 27. С. 87–93.
28. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 104 с.
29. Маслова Ю. Проблема трактування дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2012. Вип. 31. С. 67–70.
30. Матузкова О. П. Лінгвокультура та переклад: монографія. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 226 с.
31. Матюхіна Ю. SMALL TALK як різновид англійської фатичної метакомунікації: аспект діахронії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2014. № 1102. Вип. 77. С. 65–70.

32. Матюхіна Ю. Розвиток системи фатичної метакомунікації в англійському дискурсі XVI–XX ст.: автореф. дис. ... канд. канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2004. 20 с.
33. Матюхіна Ю., Шпак О. Британський small talk як еколінгвістичне явище. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов.* 2024. № 99. С. 22–28.
34. Морозова О. Екологічний підхід до аналізу неправдивих висловлень. *Мовні і концептуальні картини світу.* 2015. Вип. 55. С. 258–266.
35. Пентилюк М. І. Текст: Лінгвостилістичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»:* зб. наук. пр. Вип. ІХ. Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. С. 37–42.
36. Піхтовнікова, Л. С. Відображення соціокультури у мові, мовленні та художній літературі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов.* 2022. № 96. С. 30–36.
37. Поваляєва Г. Реалізація фатичної функції у системі чат комунікації. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки. Мовознавство.* 2014. №2. С. 103–108.
38. Поліщук Н. П. Лінгвістична теорія тексту та комунікації. 2013.
39. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство.* Луцьк. 2015. № 4. С. 212–22.
40. Савченко А. Теорія тексту та аспекти дискурс-аналізу, 2016. 167 с.
41. Самохіна В., Шпак О. Екологія контакту в англomовному дискурсі: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 188 с.
42. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Вид. офіц. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
43. Семенюк А. Функціональні особливості спонтанного інформативного дискурсу. *Науковий вісник Волинського національного*

- університету імені Лесі Українки. *Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. №24 (249). С. 122–128.
44. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики) : монографія / за ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.
45. Соловей Ю. Відтворення ідіостилю Джуліана Барнза в українськомовному перекладі роману “The sense of an ending”. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. №2. С. 226–238.
46. Сотников А. В. Ключові слова в політичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ : Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України, 2009. С. 216–224.
47. Фролова І. Конфронтаційні фатичні метакомунікативи в англomовному дискурсі. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 55. С. 359–368.
48. Черняк Ю. І. Літературний дискурс як комунікативний феномен. *Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки*. 2014. № 4. С. 16-20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2014_4_5 (дата звернення: 28.11.2024).
49. Шевченко І. С. Мішель Фуко і дискурсивна парадигма в лінгвістиці. *Вісник Київського нац. лінгв. ун-ту. Серія Філологія*. Київ, 2009. Т. 12, № 1. С.44-49.
50. Шевченко І., Морозова О. Проблеми типології дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : кол. монографія / за заг. ред. І. С. Шевченко. Харків : Константа, 2005. С. 233–237.
51. Шпенюк І. Є. Лінгвокультурні особливості американського науково-академічного дискурсу. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ : Логос, 2012. С. 288-296.
52. Шуба Ю. Ігрова складова роману «Відчуття закінчення» Джуліана Барнса. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки (літературознавство)*. 2017. № 2 (20). С. 284–288.
53. Benveniste E. Problems in general linguistics. University of Miami press. 1971. 317 p.

54. Bickmore T. Computational Model of Small Talk. 1999. URL: <http://web.media.mit.edu/~bickmore/Mas962b/> (accessed: 06.11.2024).
55. Coupland J. Small talk Social functions. *Research on Language & Social Interaction*. 2003. № 36 (1), P. 1-6.
56. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide, 2011. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=mvqrAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (accessed: 03.12.2024)
57. Crystal D. The Stories of English / David Crystal. Ldn. : Penguin Books, 2005. URL: <https://www.penguin.co.uk/books/38406/the-stories-of-english-by-crystal-david/9780141015934> (accessed: 03.12.2024)
58. Crystal D. Language and the Internet, 2006. URL: <https://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/2001025792.pdf> (accessed: 03.12.2024)
59. Farndale N. The King's Speech: The real story. The Telegraph. 2011. URL: https://viseven.dk/albion/index_htm_files/the%20real%20story.pdf (accessed: 02.12.2024).
60. Gonzalez M. Talking Big About Small Talk: A Contemporary Theoretical Model for Phatic Communication: thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of master arts communication, 2014. 264 p.
61. Halliday M., Language as social semiotic. 1978. URL: <https://web.mei.edu/display?idshelves=Y96g583&FilesData=Halliday+Language+As+Social+Semiotics.pdf> (accessed: 10.12.2024)
62. Harris Z. Discourse Analysis. URL: https://www.troypier.com/assets/files/bibliographies/discourse/harris_discourse.pdf (accessed: 10.12.2024)
63. Holmes J. Doing collegiality and keeping control at work: Small talk in government departments. Hoboken: Taylor and Francis. 2014. 30 p.
64. Manzo F. Talking big about small talk: a contemporary theoretical model for phatic communication. *M.A. Thesis: Mount Saint Vincent University*. 2014. P. 14-23.
65. Parker C. R. Under Wrapped: A Novel. Strebor Books, 2015. 289 p. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_1/23.pdf

- (accessed: 08.01.2024)
66. Procter P. Longman Dictionary of Contemporary English. New Words / P. Procter. – Harlow Essex: Pearson Education Limited, 2001. 1229 p.
67. Samokhina V., Shpak O., Pasynok V. The Ecology of Communicative Contact in English-Speaking Discourse. *Theory and Practice in Language Studies*. 2022. Vol.12. No. 1, P. 170-177.
68. Scannell P. Love and Communication: A Review Essay. Westminster Papers in Communication and Culture. London: University of Westminster. 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/317574730_Love_and_Communication_A_Review_Essay (accessed: 26.11.2024).
69. Stibbe A. Language, ecology and the stories we live by. 2021. URL: <https://www.routledge.com/Ecolinguistics-Language-Ecology-and-the-Stories-We-Live-By/Stibbe/p/book/9780367428419> (accessed: 12.12.2024).
70. Taggart S. "Discourse of Text Messaging: Analysis of SMS Communication". 2016. URL: https://www.academia.edu/5988828/Discourse_of_text_messaging (accessed: 20.11.2023)

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

71. (AHD) American Heritage Dictionary. URL: <https://ahdictionary.com/>
72. Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/>
73. (DITO) Dictionary of Idioms and Their Origins. URL: <http://www.e4thai.com/e4e/images/pdf/Dictionary%20of%20Idioms%20and%20Their%20Origins.pdf>
74. (LDCEO) Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
75. (OED) Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/>
76. (OxED) Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/>
77. (ODMS) The Oxford Dictionary of Modern Slang. URL: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780199543700.001.0001/>

[acref-9780199543700](#)

78. (OL) Oxford Languages. URL: <https://languages.oup.com/>

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Barnes J. The Sense of an Ending. 2011. URL: https://archive.org/details/isbn_9780307947727 (accessed: 23.11.2024).
2. The King's Speech. Director: Tom Hooper: UK Film Council, 2010.
3. Fleabag. Two Brothers Pictures : directed by Harry Bradbeer, 2016-2019.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ**

Я, Скряга Анастасія Володимирівна,
студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання заочна,
факультету економіки, бізнесу та міжнародних відносин,
освітньо-професійна програма 035 Філологія, спеціалізації 035.041
Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська,
адреса електронної пошти skriahaanastasiia@gmail.com,
- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Лінгвостилістичні та лінгвокультурні особливості «SMALL TALK» у
англомовному комунікаційному дискурсі» відповідає вимогам академічної
доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України
«Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї
системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____